ΈΤΟΣ Β' 1885 — ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ — 27 ΟΚΤΩΒΡΙΟΥ ΑΡΙΘ. 87

ΕΤΗΣΙΑ ΣΥΝΔΡΟΜΗ
Προπληρωτέα
Ἐν Ἑλλάδι. . . . . Δρ. 10
Ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ . . . . Φρ. γρ. 12

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΚΑΙ ΕΚΔΟΤΗΣ
ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΓΡ. ΚΑΜΠΟΥΡΟΓΛΟΥΣ

ΕΒΔΟΜΑΣ

ΓΡΑΦΕΙΟΝ «ΕΒΔΟΜΑΔΟΣ»
Ἐν ὁδῷ Μουσῶν ἀριθ. 6.

Ἕκαστον φύλλον τιμᾶται λεπτῶν 20.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ἡμερολόγιον.
Παρασκευαὶ τοῦ Ἔθνους.
Ἀάσκαρις (ἐθνικὸν διήγημα).
Ὁ Χρύσανθος.
Πέραν τοῦ Ἰσθμοῦ (Ἐντυπώσεις καὶ ἀναμνήσεις) Ἀπὸ τῶν περὶ τὴν Ἀκρόπολιν τῶν Μυκηναίων λόφων.
Ἐπιστολαὶ ἐξ Ἀμερικῆς.
Ἔργα καὶ ἡμέραι.
Φιλολογικά, ἐπιστημονικά, καλλιτεχνικά.
Βιβλιογραφία.
Ἑλληνικαὶ παραδόσεις (Ὁ ἀπολιθωθεὶς ποιμήν.—Περὶ τῆς ὀνομασίας τοῦ Πολυγύρου.—Τὸ ἀμπέλι τῆς κατάρας.—Ὁ κουμπάρος τοῦ Διαβόλου).
Ἀπαντήσεις ἄνευ ἐρωτήσεων. (Προφητειῶν τὸ ἀνάγνωσμα.—Φωτογραφικὴ ἐκτύπωσις.—Οἱ κάτοικοι τοῦ πλανήτου Ἄρεως.—Πῶς ἐσκέπτοντο οἱ πατέρες μας).
Πνευματικαὶ ἀσκήσεις.—Λύσεις—Λύται.

ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΝ

ΕΚΚΛΗΣΙΑ. Νέστορος τοῦ Μάρτυρος ἀθλήσαντος περὶ τὸ 290.

ΙΣΤΟΡΙΑ. 1822. Πολιορκία τοῦ Μεσολογγίου ὑπὸ Βριώνη καὶ Ρεσίτ.

ΠΑΡΑΣΚΕΥΑΙ ΤΟΥ ΕΘΝΟΥΣ

Ἅμα ὡς ἠγγέλθη τὸ ἑνωτικὸν τῶν Βουλγάρων κίνημα, τὸ ἀνατρέψαν κακὸν εὖ κείμενον: τὴν Βερολίνειον συνθήκην, εὐθὺς ὡς εἶδεν ἡ Ἑλλὰς ὅτι διὰ τῆς καταστροφῆς τῆς παρὰ τὸν Αἷμον ἰσορροπίας ὕψιστα κινδυνεύουσι συμφέροντα αὐτῆς, πόθοι γλυκύτατοι πανελληνίου ἀποκαταστάσεως τοῦ ἔθνους, ὄνειρα τιμαλφέστατα οὐ μόνον ἐκ τῆς ἱερότητος αὐτῶν ἀλλὰ καὶ ἐκ τῶν θυσιῶν, δι' ὧν διετηρήθησαν κατὰ τὰς μαύρας καὶ μακρὰς τῆς τυραννίας ἡμέρας, ἐδράξατο τῶν ὅπλων. Πολύτιμον θεωρεῖται ὅ,τι στοιχίζει πολύ· εἰς τοὺς Ἕλληνας δὲ τὸ ἰδεῶδες τῆς ἀπελευθερώσεως αὐτῶν ἐστοίχισεν αἷμα καὶ μαρτύριον· ἀγχόναι ἐστήθησαν, σκόλοπες ἐνεπάγησαν εἰς σώματα, κεφαλαὶ ὑπὸ μάχαιραν δημίων ἔπεσον, *μπουδρούμια* ἀνήλια καὶ φοβερὰ ἤκουσαν τριγμὸν ἁλύσεων καὶ στεναγμοὺς σκλάβων, πόλεις πλήρεις ἐλπίδων κατακλιθεῖσαι τὴν ἑσπέραν, ἀφυπνίσθησαν τὴν πρωΐαν σωρὸς καπνιζόντων ἐρειπίων ἐστρωμένων διὰ πτωμάτων ἐσφαγιασμένων Ἑλλήνων καὶ βιασθεισῶν Ἑλληνίδων· τόσον δάκρυ ἐχύθη πρὸ τοῦ βωμοῦ τῆς ἐλευθερίας, δάκρυ ἀλγηδόνος, ἀγανακτήσεως, αἴσχους, ὥστε θάλασσαν ἠδύνατο ν' ἀποτελέσῃ.

Πῶς ἦτο λοιπὸν δυνατὸν σύσσωμον νὰ μὴ ἐγερθῇ τὸ ἔθνος, πῶς ἦτο δυνατὸν νὰ μὴ ἀναθέσῃ τὸ δίκαιόν του εἰς τὴν πυρίτιδα, τὴν παλαιάν του φίλην, ἀφ' οὗ ἄλλοι ἄνευ παρελθόντος καὶ ἄνευ ἰδεώδους, ἄλλοι, οἵτινες, ἐπειδὴ οὐδὲν ἔχουσι πρὸς τὰ ὀπίσω, ῥίπτονται τυχοδιωκτικῶς πρὸς τὰ ἐμπρός, οὐδ' ἐκτελεσταὶ ἱερᾶς διαθήκης τοῦ Γένους εἶνε, οὐδὲ τὸ ἔδαφος, οὗ ὀρέγονται, γνωρίζει αὐτούς, κλαγγάζουσιν [illegible] τὴν πανοπλίαν αὐτῶν; Καὶ ἂν οὐδεμίαν περγαμηνὴν εἴχομεν διὰ τὴν κινδυνεύουσαν ἑλληνικὴν γῆν, καὶ ἂν ἐπρόκειτο νὰ κατακτήσωμεν καὶ οὐχὶ ν' ἀνακτήσωμεν, ἐκ φιλοτιμίας μόνον ἐθνικῆς, καὶ ἐκ πόθου αὐτοσυντηρησίας, ἔπρεπε καὶ πάλιν νὰ προβῶμεν εἰς ἀγῶνα. Ἀλλὰ νῦν, ὅτε τὰ σύνορα τῶν Ἑλλήνων εἶνε πολὺ πέραν τῶν συνόρων τῆς Ἑλλάδος, ὅτε ἐκ τῆς ἁρπαγῆς σπιθαμῆς χώματος τῆς Θρᾴκης καὶ τῆς Μακεδονίας ἄρχεται ἀκριβῶς ὁ διαμελισμὸς τοῦ ἔθνους, ὁ ἀκρωτηριασμὸς τῆς Ἑλλάδος, ποῖον κίνδυνον δὲν θὰ περιφρονήσωμεν, ποῖον ἡρωϊσμὸν δὲν θὰ τολμήσωμεν;

Καὶ ἤδη ἠρξάμεθα τῶν πρώτων θυσιῶν· πρὶν προσενέγκωμεν τὸ αἷμα ἡμῶν, προσφέρομεν τὴν ἄνεσιν, τὸν χρόνον, τὸ χρῆμα ἡμῶν· κληθέντων ὑπὸ τὰ ὅπλα τῶν ἐπιστράτων οἰκογένειαι ἠρημώθησαν, μέλλοντα κατεστράφησαν· διὰ τῶν καταναγκαστικῶν δανείων καὶ εἰσφορῶν τὸ ἔθνος ἀφαιρεῖ ἀπὸ τοῦ στόματος χιλιάδων οἰκογενειῶν τὸ ἥμισυ τοῦ ἄρτου των· καὶ θὰ ζητήσῃ ἀκόμη πολλά. Οἱ Ἕλληνες ὅμως ὡς δὲν ἀναμένουσι νὰ ἔλθῃ πρὸς αὐτοὺς ὁ κίνδυνος ἀλλὰ τρέχουσι πρὸς αὐτόν, ὁμοίαν ἐξαισίαν ἀνυπομονησίαν ἔδειξαν καὶ πρὸς τὰς θυσίας μὴ ἀναμείναντες νὰ ζητηθῶσι παρ' αὐτῶν, ἀλλὰ δραμόντες αὐτοὶ πρὸς αὐτάς. Καὶ καθ' ἑκάστην βλέπομεν πρωτοφανὲς εἰς τὰ ἔθνη θέαμα, θέαμα συγκινοῦν καὶ ὑπερηφανεῦον πᾶσαν ἑλληνικὴν καρδίαν· τέκνα τῆς Πατρίδος πλούσια ἢ πτωχὰ ἀνοίγοντα δαψιλῶς τὸ ταμεῖον αὐτῶν ἢ προσφέροντα τὴν πενιχρὰν αὐτῶν περιουσίαν, ἐν κακουχίαις λεπτὸν πρὸς λεπτὸν κτηθεῖσαν, διὰ τὸν ἀγῶνα τοῦ ἔθνους, διὰ τὰς παρασκευὰς τῆς Πατρίδος.

Ἀλλὰ καθόσον ἐξάγεται καὶ ἐκ τοῦ πνεύματος, μεθ' οὗ ἀπαιτοῦνται αἱ καταναγκαστικαὶ εἰσφοραί, καὶ ἐκ τοῦ πνεύματος, μεθ' οὗ παρέχονται αἱ αὐθόρμητοι, μετὰ βεβαιότητος δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν ὅτι ἂν ἀποσοβηθῇ ὁ πόλεμος, οὐδὲ εἰσφοραὶ θ' ἀπαιτηθῶσι πλέον παρὰ τοῦ ἔθνους, οὐδ' οἱ ἅμα τῇ κηρύξει τοῦ πολέμου ἀναλαβόντες νὰ καταθέσωσι τὰς προσφορὰς αὐτῶν φιλοπάτριδες ἄνδρες θὰ προσενέγκωσι τίποτε. Αἱ προπαρασκευαὶ θὰ σταματήσωσιν· ἡ φιλοπατρία θὰ ξεκουρασθῇ ὅπως τὰ ὅπλα τῶν ἐπιστράτων.

Ἐν τούτῳ ἀκριβῶς ἔγκειται τῆς Ἑλλάδος ὁ κίνδυνος· νὰ φροντίζῃ περὶ τοῦ ἄρτου αὐτῆς μόνον τὴν στιγμήν, καθ' ἣν πεινᾷ· νὰ μεριμνᾷ μόνον ὅταν ἀναγκάζηται νὰ μεριμνήσῃ· νὰ προκαταλαμβάνωσι αὐτὴν τὰ γεγονότα μέχρις τῆς χεῖρας.

Ὁ πόθος τῆς Ἑλλάδος ὁ ἀκοίμητος, ὁ ἐπὶ ἑξήκοντα ἔτεσιν σχεδὸν καταβιβρώσκων αὐτήν, ὑπῆρξεν ἡ μεγάλη ἰδέα, ἡ ἐθνικὴ ἀποκατάστασις· χάριν ταύτης δὲν ἠνέχθημεν νὰ ὑποβληθῶμεν εἰς πολιτικὴν ὁμοίαν πρὸς τὸ μικρὸν ἀνάστημα τοῦ Κράτους ἡμῶν, πολιτικὴν τῆς Ἐλβετίας ἢ τῆς Ὁλλανδίας, περιορίζοντες τὰ ὄνειρα μέχρι τῶν συνόρων ἡμῶν, ἐσωτερικῶς ὀργανούμενοι, εὐημεροῦντες γεωργικῶς, βιομηχανικῶς· φλογερὰ ἰδανικὰ κατέφλεγον ἡμᾶς εἰς τὸ ἄκρον τοῦ ὁρίζοντος ἐβλέπομεν μειδιῶσαν τὴν Κωνσταντινούπολιν μετὰ τῆς Ἁγίας Σοφίας, καὶ ἐπὶ ἡμισυν αἰῶνα ἐμείναμεν ἐπὶ ποδὸς πολέμου, παρασκευαζόμενοι, ἀναμένοντες ἀγωνιωδῶς ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμὴν νὰ ἠχήσῃ τὸ ἐγερτήριον τῆς ἐθνικῆς ἀναστάσεως.

Ἀλλ' ὅτε ἦλθεν ἡ τοιαύτη ὥρα εὑρέθημεν ἕτοιμοι; εὑρέθημεν ἔχοντες ἰσχὺν δικαιολογοῦσαν τοὺς πόθους ἡμῶν; εὑρέθημεν ἄξιοι τοῦ ἀγῶνος, ὃν ψυχθήμερον ὠνειρευόμεθα; Οὐχί! εὑρέθημεν ἀπροπαράσκευοι, εὑρέθημεν ἀνέτοιμοι, ἂν καὶ ὁ βίος τοῦ ἔθνους εἶχε συγκεντρω[illegible] εἰς τὸ νὰ εὑρεθῇ προπαρεσκευασμένον.

Τὰ παθήματα ταῦτα, ἅτινα ὡρκίσθημεν νὰ μᾶς γείνωσι μαθήματα, δὲν μᾶς ἐσωφρόνισαν· βαδίζομεν τὸν δρόμον, εἰς ὃν μᾶς ἔρριψεν οἰκτρῶς τὸ παρελθόν· ἐπὶ ἔτη ὁλόκληρα οὐδεμία σύντονος, ἀληθὴς καὶ βαθεῖα φροντὶς πρὸς προετοιμασίαν τοῦ ἔθνους καταβάλλεται, ἐπέρχονται εἶτα τὰ γεγονότα ἀμείλικτα καὶ φοβερά, καὶ τότε μόνον καταλαμβάνουσιν ἡμᾶς αἱ σπασμωδικαὶ κινήσεις, αἱ ἐπιληπτικαὶ παρακρούσεις· τότε ἐρημοῦμεν διὰ μιᾶς τὰς οἰκογενείας, γονατίζομεν τὸ ἔθνος ὡς ἵππον, ἐφ' οὗ διὰ μιᾶς δυσβάστακτον ἐπέθεμεν φορτίον.

Οἱ φιλοπάτριδες, οἵτινες μετ' αὐταπαρνησίας προσήνεγκον τὸ χρῆμα αὐτῶν ἀς καταθέσωσιν αὐτό, διότι, ἂν δὲν κηρυχθῇ σήμερον ὁ πόλεμος, θὰ κηρυχθῇ αὔριον· ἡ κυβέρνησις ἂς ἐπιβάλῃ εἰσφοράς, ἤττον βαρείας ἀλλὰ διαρκεῖς, ἂς συσταθῇ πλούσιον ταμεῖον πολέμου· ἐγκαίρως καὶ ἐντελῶς ἂς ὁπλισθῇ τὸ ἔθνος· ἂς ἐκγυμνασθῶσι πάντες οἱ δυνάμενοι νὰ ὁπλοφορήσωσιν. Ἀφ' οὗ σήμερον οἱ λαοί, ὡς οἱ ἱππόται τὸν μεσαίωνα, προσφεύγουσιν εἰς τὰ ὅπλα καὶ ἡ νίκη ἀποφασίζει περὶ τοῦ δικαίου, ἂς γείνωμεν ἰσχυροὶ ὅπως ἔχωμεν τὴν νίκην ἀν δὲν θέλωμεν ν' ἀπολέσωμεν τὸ δίκαιον, τὸ ἱερὸν ἡμῶν καὶ ἀπαράγραπτον.

Ο ΛΑΣΚΑΡΙΣ

Συνέχεια· ἴδε σελ. 488.

Ὁ νέος Μιχ. Ἀποστόλης ἐμπεφορημένος τῶν ἡδυτάτων ἀναμνήσεων τῆς ἑλληνικῆς ποιήσεως ἀνεζήτει τὴν πηγὴν τῆς Ἀρεθούσης· ἀλλ' ἡ βαρβαρότης εἶχε καταστρέψῃ καὶ αὐτὸ ἔτι τὸ ἔργον τῆς φύσεως· ὑπελείπετο μόνον τεθολωμένον καὶ ὑφάλμυρον ὕδωρ, ὅπου συνεσωρεύοντο τὰ ἐρείπια τῶν κτιρίων, δι' ὧν τὸ ἑλληνικὸν πνεῦμα εἶχε περικοσμήσῃ τὰς ὄχθας τῆς ἱερᾶς ἐκείνης πηγῆς. Ὁ Λάσκαρις καὶ οἱ νεαροὶ φίλοι του εἶχον ἀνοδον ἐπὶ τῆς Ἐπιπόλαιας ὅπως θεωρήσωσι δι' ἑνὸς καὶ μόνου βλέμματος τὰς Συρακούσας. Ὅτε εἶδον τὸν εὐρὺν ἐκεῖνον περίβολον, ὃν δὲν ἐζωογόνει πλέον τὸ ἐμπόριον, τοὺς ἐρήμους λιμένας, τὰ ἀνάμαλα ἐρείπια, ἅτινα ὑψοῦντο ὧδε καὶ ἐκεῖ, τὸ Προσκήνιον ἐκεῖνο, ὅπερ οἱ νικηταὶ Ἱσπανοὶ δὲν εἶχον καταστρέψῃ εἰσέτι ὁλοσχερῶς.

— Αἱ Ἀθῆναι ἐξεδικήθησαν! εἶπον.

Καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτῶν ἐνεπλήσθησαν δακρύων, ἐπὶ τῇ ἀναμνήσει τῆς πατρίδος αὐτῶν.

Οἱ νέοι Ἰταλοὶ ἐθεώρουν ἡσυχαίτερον τὸ θλιβερὸν ἐκεῖνο θέαμα· ἐγεννῶντο ἐν τῷ κοινωνικῷ βίῳ ἦσαν πλήρεις ἐλπίδος.

— Ὁποία θέα εὐνοϊκὴ πρὸς τὸ ἐμπόριον καὶ τὴν αὐτοκρατορίαν! εἶπεν ὁ νέος Βέμβος. Οὐδ' αὐτὴ ἡ Ἐνετία προστατεύεται καὶ εὐνοεῖται τόσον ὑπὸ τῆς θαλάσσης! Ἀλλὰ ἡ τύχη τῶν χωρῶν μεταβάλλεται ὡς καὶ ἡ τῶν ἐθνῶν αὐτῶν! Ἡ ἐμπορία δὲν θὰ κομίσῃ πλέον ἐδῶ τὰ πλούτη τῆς Ἀνατολῆς, ἀλλ' εἰς τὴν Ἐνετίαν, ἥτις μόλις ὑψοῦτο ὑπὲρ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης ὅτε αἱ Συρακοῦσαι ἦσαν μεγάλη αὐτῆς βασίλισσα.

— Ναί, εἶπεν ὁ Λάσκαρις, οὐδὲν καταστρέφει ὅσον ἡ κατάκτησις· ἐξολοθρεύει καὶ αὐτὸ τὸ πνεῦμα τῶν χωρῶν καὶ τὴν εὐεργεσίαν τῆς φύσεως. Ἡ Ἐνετία θὰ τὸ μάθῃ ἡμέραν τινά.

Διαταγὴ τοῦ Ἱσπανοῦ διοικητοῦ, ὅστις διῴκει τὰς Συρακούσας ἐγνωστοποίησεν εἰς τοὺς Ἕλληνας νὰ ἐξακολουθήσωσι τὴν πορείαν των μέχρι Παλέρμου. Οἱ ὁδηγοὶ αὐτῶν, ὧν ἡ τραχεῖα ἀδιαφορία οὐδὲν ἔβλεπεν ἐν τοῖς ἀρχαίοις ἐκείνοις μνημείοις, ἠνάγκασαν αὐτοὺς νὰ ἐπαναλάβωσι τὴν πορείαν αὐτῶν, ἐν ᾧ ἡ πρώτη τῆς ἑσπέρας δρόσος καθίστα εὐκρανὲς τὸ φλογερὸν τῆς Σικελίας κλίμα. Ἀφ' οὗ διῆλθον τὸν Ἀκρανίτην ἀνέβησαν βραδέως τὸν ὑψηλὸν λόφον, ὃν καὶ σήμερον ἔτι ὀνομάζουσιν *ἑλληνικὴν κλίμακα*, καὶ ἀπεμακρύνθησαν τῶν Συρακουσῶν, ἐν αἷς τὰ πάντα ἐκτὸς τῶν ἀνθρώπων, παρεῖχον εἰκόνα τῆς Ἑλλάδος.

Ἡ ὁδὸς αὐτῶν ἐκτεινομένη διὰ καλυβῶν τῆς νεωτέρας Σικελίας δὲν ἐνέπνεε τόσον ζωηρὰς ἀναμνήσεις. Ἐν τούτοις ἐνίοτε τὰ ἐρείπια μαυριτανικοῦ φρουρίου, καὶ τὸ κρᾶμα ἐκεῖνο τῆς ἀραβικῆς καὶ νορμανδικῆς ἀρχιτεκτονικῆς προσείλκυσε τὰ βλέμματά των. Ὁ ἀρχηγὸς τῆς ἱσπανικῆς φρουρᾶς ἀπέλειπε τότε τὴν ἀγχιλὴν αὐτοῦ ἀδιαφορίαν, καὶ δεικνύων τὰ λείψανα τῶν φερόντων ἐπάλξεις μαύρων πύργων τῶν Ἀράβων, ἐνεθουσιάζετο ἐπὶ τῇ θέᾳ αὐτῶν, καὶ διηγεῖτο τὰ κατορθώματα τῶν συμπατριωτῶν του ἐναντίον τῶν Μαύρων τῆς Γρενάδας καὶ τοῦ Ξερές. Ὡσπερ νέον τινὰ σύνδεσμον ἐσχηματίζετο μεταξὺ τῶν Ἑλλήνων καὶ τῶν Ἱσπανῶν τὸ κατὰ τῶν Μουσουλμάνων μῖσος.

— Πρέπει, ἔλεγεν ὁ ἐξ Ἀραγωνίας ἱσπανός, τὸ σχίσμα σας νὰ εἶνε πολὺ τρομερὸν πρᾶγμα, ἀφ' οὗ δὲν ἠθέλησαν νὰ σᾶς βοηθήσουν ἐναντίον τῶν ἀλιτηρίων τούτων, οἱ ὁποῖοι μᾶς ἐνοχλοῦν τόσον εἰς τὴν Ἱσπανίαν.

Συγχρόνως ὅμως ἐθεώρει μετὰ θαυμασμοῦ τὴν αὐστηρὰν σύνναιαν, τὰ μεγαλοπρεπῆ μορφὴν καὶ τὰς οὐλὰς τοῦ μητροπολίτου Ἐφέσου· καὶ ἔλεγε μὲ τὴν στρατιωτικήν του ἀρέλειαν:

— Ἐν τούτοις εἶνε παράξενον πρᾶγμα, νὰ εἶνε κανεὶς μάρτυς χωρὶς νὰ εἶνε καλὸς χριστιανός.

Κατὰ τὴν πολυήμερον αὐτῶν πορείαν, ὁτὲ μὲν ἐπὶ ἐρειπίων τινῶν ὁδῶν πάλαι ποτὲ κατασκευασθεισῶν ὑπὸ τῶν Ρωμαίων, ὁτὲ δὲ ἐπὶ τῶν ἐρήμων χέρσων, αἵτινες ὑψοῦνται ἐπὶ τῆς Σικελίας, οἱ ὁδοιπόροι οὐδὲν ἄλλο εἶδον ἢ διάφορα ἐρείπια ὑπὸ πτωχῶν οἰκογενειῶν οἰκούμενα. Τέλος εἰς τὰ βλέμματά των, λάμπουσι μακρόθεν ὑψηλοὶ κίονες, εὐρεῖς τοῖχοι, ὧν ἡ θέα ἀγγέλλει μεγάλην πόλιν. Ἄπασα ἡ συνοδεία σπεύδει τὸ βῆμα ὅπως φθάσῃ εἰς τὸ μέρος ἐκεῖνο πρὸ τῆς δύσεως τοῦ ἡλίου. Αἱ ἐξασθενήσασαι ἀκτῖνες αὐτοῦ φωτίζουσι διὰ γλυκυτέρου φωτὸς τὰ κτίρια ἐκεῖνα, ἅτινα ἐφαίνοντο περατοῦντα τὸν ὁρίζοντα. Ἐκτὸς τοῦ περιβάλλοντος αὐτὸ εὐρέος περιβόλου βλέπουσι διεσκορπισμένους πελωρίους ὄγκους λίθων καὶ μαρμάρων, οἵτινες φαίνονται μετενεχθέντες ἐκεῖ ὑπὸ ὑπερανθρώπου δυνάμεως.

— Θὰ εὕρωμεν αὐτοῦ ἄσυλον δίχως ἄλλο, ἔλεγεν ὁ σικελὸς ὁδηγός, ὅστις εἶχεν ἀπομακρυνθῇ τῆς συνήθους ὁδοῦ.

Μετὰ τινας ὥρας πλησιάζουσιν εἰς τὴν πόλιν ἐκείνην, ἣν ἡ διαυγὴς διαφάνεια τοῦ κλίματος τῆς Σικελίας ἐδείκνυε πόρρωθεν. Ἦτο ἔρημος· τὰ δὲ μνημεῖα αὐτῆς ἦσαν μεγαλείτερα καὶ ἀρτιώτερα. Οἱ ὁδοιπόροι ἠσθάνθησαν ἔκπληξιν ἅμα καὶ φρίκην εὐρεθέντες ἐν μέσῳ τοῦ μεγάλου ἐκείνου ἐρειπίου, ὃ ἐνόμισαν ζῶν. Τὰ βλέμματα αὐτῶν διηυθύνθησαν πρὸς ναὸν κολοσσιαῖον ἔχοντα ὕψος, οὗ οἱ κίονες ἦσαν ὀρθοὶ ἔτι, καὶ ἐτήρουν τὰ ἴχνη τῆς ἀρχαίας δωρικῆς ἀρχιτεκτονικῆς. Δύο ἕτεροι ναοί, ὑψοῦντο εἰς ἀπόστασίν τινα· τὸ διάμεσον δὲ ἐπληροῦτο ὑπὸ κορμῶν κιόνων, μαρμάρων τῆς Ἑλλάδος, καὶ ἡμιπτώτων τοίχων, οὓς ἐκάλυπτον ροδοδάφναι διὰ τῶν ἀνθέων αὐτῶν.

— Τί; εἶπεν ὁ Λάσκαρις, ἐδῶ ἦτο ἀρά γε μία τῶν ἀρχαιοτάτων ἀποικιῶν τῆς Ἑλλάδος, ἡ Σελινοῦς, τὴν ὁποίαν οἱ ἱστορικοὶ ἡμῶν παριστάνουσι καταστραφεῖσαν καὶ πρὸ τῆς ῥωμαϊκῆς ἔτι κατακτήσεως; θλιβερὰ εἰκὼν τῆς τύχης! ἡ ζωὴ τῶν ἐρειπίων εἶνε μακροτέρα τῆς τῶν Κρατῶν, καὶ εὑρίσκομεν καὶ σήμερον ἔτι τόσον μεγαλεῖον ἐν τοῖς συντρίμμασι πόλεως ἀπὸ δισχιλίων ἐτῶν μὴ ὑφισταμένης!

Ἐν ᾧ ὑπὸ τοῦ αἰσθήματος τούτου κατεχόμενος περιέτρεχε τοὺς εὐρεῖς ἑλιγμοὺς τῶν ἐρειπίων τούτων, ἅτινα καλύπτουσιν ὁλόκληρον ὀρεπέδιον καὶ ἐξεπλήττετο ἐπὶ τῇ ἐρημίᾳ τοῦ μέρους ἐκείνου ὁ ἀμυδρὸς ἦχος ἀνθρωπίνης φωνῆς εἵλκυσε τὸν Λάσκαριν καὶ τὸν μητροπολίτην Ἐφέσου πρὸς χονδροειδῆ καλύβην, ἧς ἡ θέα ἐκρύπτετο ὑπὸ ἐρειπίου τινός, καὶ ἥτις ἐστηρίζετο ἐπὶ τοῦ προνάου τοῦ μεγάλου ναοῦ. Πλησιάζουσι, καὶ ποίαν ἔκπληξιν αἰσθάνονται ἀκούοντες τόνους τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης ἐξερχομένους τῆς ἀδύσσου ἐκείνης τῆς σιγῆς καὶ τῆς μονώσεως! Ἔντονος καὶ καθαρὰ φωνὴ ἐπανελάμβανε τοὺς ὡραίους λόγους τοῦ Χρυσοστόμου περὶ τῆς ἐσπερινῆς προσευχῆς.

— Τίς εἶσαι; κράζουσιν οἱ δύο Ἕλληνες, ὁρμῶντες εἰς τὸ κρησφύγετον ἐκεῖνο, ὅπου ἀνὴρ μεγαλοπρεπὴς τὴν μορφὴν ἦτο γονυκλιτὴς πρὸ τῆς εἰκόνος τοῦ Χριστοῦ, παρ' ἣν ἔκαιε πυρσὸς κατὰ τὸ τυπικὸν τῆς Ἀνατολικῆς ἐκκλησίας. Διστάζουσιν ἐπὶ στιγμὴν· ἀναγνωρίζουσι Νικηφόρον τὸν ἐξ Ἡρακλείας, τὸν ἐνδοξότατον τῶν Ἑλλήνων ἐκ τῶν συνταξαμένων τῇ πίστει τῶν Λατίνων ἐν τῇ συνόδῳ τῆς Φλωρεντίας. Ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ὁ Νικηφόρος ἰδὼν τὴν ἕνωσιν ἀποχρουσθεῖσαν μετὰ μανίας ὑπὸ τοῦ πλήθους τοῦ Βυζαντίου, ἑαυτὸν δὲ περιπεσόντα εἰς ὑπόνοιαν καὶ μορφήν, ἀπῆλθε τῆς Ἑλλάδος· ἠγνοεῖτο δὲ ὁ τόπος τῆς διαμονῆς αὐτοῦ. Μόλις οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ προσηλώθησαν ἐπὶ τοῦ Λασκάρεως:

— Σύ, ἐνταῦθα! ἀνέκραξεν. Ἀ! τὸ βλέπω, τὸ Βυζάντιον κατεστράφη· καὶ μάτην ἐπεχείρησα τὴν μεγάλην θυσίαν, ἣν ὁ Θεὸς δὲν ἠθέλησε νὰ δεχθῇ, ἢ μᾶλλον δι' ἣν τιμωρεῖ ἡμᾶς. Ὦ Βυζάντιον, φῶς τοῦ κόσμου, παράδεισε τῆς Ἀνατολῆς, πῶς ἔπεσες εἰς τὴν ἐξουσίαν τῶν τέκνων τῆς Ἄγαρ!

Ἐσίγησεν ἀφ' οὗ εἶπε τὰς λέξεις ταύτας, ἀναγνωρίσας τὸν μητροπολίτην Ἐφέσου, καὶ τὸ πρόσωπόν του ἐκαλύφθη ὑπὸ ἐρυθήματος καὶ δακρύων.

Ἐν τούτοις ὁ μητροπολίτης Ἐφέσου ἐχώρησεν ὀπίσω, ἅμα ἰδὼν τὸν ἀρχιερέα τῆς Ἡρακλείας, ὡσεὶ αἱ παραγαγοῦσαι τὸν ὄλεθρον τοῦ Βυζαντίου διαιρέσεις εἵμαρτο νὰ ἐπιζήσωσιν αὐτοῦ. Οὕτω λοιπὸν οἱ δύο οὗτοι ἄνδρες σεβαστοὶ ἐκ τῆς ἡλικίας, τῆς ἀρετῆς τοῦ πνεύματος αὐτῶν, ὧν ὁ εἷς ἔφερε τὰ ἴχνη τοῦ μαρτυρίου ὁ δ' ἕτερος ἔκλινεν ὑπὸ τὸ βάρος αὐστηροτάτης μετανοίας, ἐφαίνοντο ἐν τούτοις ἀποκεχωρισμένοι δι' ἀνυπερβλήτου φραγμοῦ. Τὰ βλέμματά των αὐτὰ ἐροῦντο νὰ συναντηθῶσιν. Ὁ Λάσκαρις διακόψας τὴν σιγὴν ἐκείνην ἐπεβεβαίωσε τὸ θλιβερὸν τοῦ Νικηφόρου προαίσθημα περὶ τῆς συμφορᾶς τῆς Ἑλλάδος· παρώτρυνε δ' αὐτὸν νὰ ἐγκαταλίπῃ τὴν μόνωσιν ἐκείνην, καὶ νὰ συνενωθῇ μετὰ τῶν ἐξορίστων συμπατριωτῶν του.

— Θὰ μὲ δεχθῶσι σήμερον; ὑπέλαβε ζωηρῶς ὁ Νικηφόρος. Ἐγὼ ἐξωρίσθην μόνος μου ἐκ τῆς πατρίδος ἡμῶν. Μακρὰν τῆς Ἑλλάδος, ἥτις μὲ ἀπηχθάνετο, μακρὰν τῆς Ἰταλίας, ἧς αἱ τιμαὶ θὰ ἀντήμοιβον τὴν ἀλλαγὴν τῆς πίστεώς μου, ἔζησα ἐν τῇ ἐρημίᾳ ταύτῃ, μεταξὺ τῶν ἐρειπίων τούτων, ἅτινα μοὶ προήγγελλον τὴν πτῶσιν τοῦ Βυζαντίου. Ἐδῶ καθ' ἑκάστην ἐστέναζα ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ περὶ τῶν ὀλεθρίων διαιρέσεων τῶν χριστιανικῶν λαῶν περὶ τῆς ἀδιαφορίας ἢ τοῦ μίσους, ἅτινα καθιστῶσιν αὐτοὺς ἀνωφελεῖς τὸν μὲν πρὸς τὸν δέ. Συχνάκις ἀνήρεσα διὰ τῆς ὀδύνης μου τὴν ὀλεθρίαν ἐξώμοσιν τῆς Φλωρεντίας. Νὰ τὸ εἴπω; ἐπανέλαβον ἐν τῇ ἐρήμῳ ταύτῃ πάντας τοὺς τύπους τῆς ἁγίας ἡμῶν θρησκείας ὡς εἰκόνα τῆς πατρίδος ἡμῶν· ἀλλὰ ποῦ εἶνε τώρα ὁ ναὸς τῆς Ἁγίας Σοφίας, ὅπως συνδιαλλαγῶ ἐπισήμως πρὸς τὴν πίστιν τῶν πατέρων ἡμῶν;

Τὰς λέξεις ταύτας ἀκούσας ὁ μητροπολίτης Ἐφέσου, ὅστις ἔμενε τέως σιγηλὸς καὶ παρωργισμένος, ἔτεινε τὴν χεῖρα αὐτοῦ πρὸς τὸν Νικηφόρον.

— Ἐλθέ, τῷ εἶπε, γενοῦ συγγνωστὸς συμμεριζόμενος τὴν ἐπιτυχίαν ἡμῶν.

Ἄλλοι Ἕλληνες ἐπλησίαζον τῇ στιγμῇ ἐκείνῃ καὶ πάντες μετὰ χαρᾶς ἔμαθον τὴν ἀπροσδόκητον τοῦ Νικηφόρου συνάντησιν. Θέλγητρόν τι ἠσθάνοντο οἱ φυγάδες ἐκεῖνοι ἀνευρίσκοντες συμπατριώτην τινα, ὃν ἡ ὑποδοχὴ των ἠδύνατο νὰ παρηγορήσῃ, καὶ ὅστις ἐθεώρει τιμὴν αὐτοῦ νὰ μετάσχῃ τῆς κοινῆς συμφορᾶς. Προστρέχουσιν εἰς αὐτὸν μὲ φιλίους λόγους· ἐπαναλαμβάνουσι τὴν διήγησιν τῶν τελευταίων δυστυχημάτων τοῦ Βυζαντίου ἐπαναλαμβάνουσι τὸν πόθον αὐτῶν, τὰς ἐλπίδας, τὰ σχέδια ἀναμιμνήσκονται τῶν παρελθουσῶν διαιρέσεων· θλιβερὰ σύμπτωσις τῆς τύχης! οὕτω εὑρίσκοντο συνηθροισμένοι ἐν τῇ ἐρημίᾳ ἐκείνῃ τὰ ἐρείπια, καὶ αἱ εἰκόνες πασῶν τῶν δοξασιῶν πασῶν τῶν γνωμῶν, αἵτινες εἶχον διαιρέσῃ τὴν Ἑλλάδα διήκουσαν, ὁ πλατωνικὸς καὶ σχεδὸν εἰδωλολάτρης ἐνθουσιαστής, ὁ θερμὸς λάτρης τῶν τεχνῶν ὁ ἐνάρετος αἱρετικός, ὁ μετανοῶν καὶ ὁ μάρτυς. Οἱ ἄνθρωποι οὗτοι καθήμενοι ἐπὶ τῶν ἠκρωτηριασμένων μαρτύρων τῆς Σελινοῦντος συνδιελέγοντο διὰ τῆς ζωηρᾶς φαντασίας τῆς χώρας αὐτῶν. Πλησίον αὐτῶν ὁ Μέδικος ἐθεώρει μετὰ συγκινήσεως τὸ θέαμα ἐκεῖνο, τὴν χαρὰν ἐκείνην τὴν πρὸς τόσας δυστυχίας ἀναμεμιγμένην· καὶ μετεῖχεν ἐνίοτε τῶν συνδιαλέξεων αὐτῶν, γνωστοποιῶν αὐτοῖς ὅτι δὲν πρέπει νὰ ἐλπίζωσι πολὺ ἐπὶ τὰ ὅπλα καὶ τὴν γενικότητα τῶν βασιλέων τῆς Εὐρώπης. Ὁ ἀρχιεπίσκοπος Ἡρακλείας ἐπὶ μακρὸν παραμείνας ἐν ταῖς συζητήσεσι τῆς Φλωρεντίας ἐλάλει τὴν ἰταλικὴν μετ' ἴσης δυνάμεως καὶ χάριτος· ἀνατραφεὶς ἄλλοτε ἐν τῇ περιωνύμῳ μονῇ τοῦ ὄρους Λιβάνου εἶχεν ἀντλήσῃ ἐν αὐτῷ τοὺς ἀγνοουμένους ὑπὸ τῆς Εὐρώπης θησαυροὺς ἐκείνους τῆς ἀρχαίας σοφίας καὶ τι τοῦ ἀνατολικοῦ πνεύματος· οἱ λόγοι αὐτοῦ ἦσαν πλήρεις ἐξάρσεως καὶ γλυκύτητος. Δὲν εἶχον παντάπασι τὴν αὐστηρὰν σφοδρότητα τῶν λόγων τοῦ Θεοδώρου· οὗτος ἐφαίνετο μᾶλλον πεπλασμένος ὅπως πείθῃ καὶ συγκινῇ. Οἱ Ἰταλοὶ ἀκούοντες αὐτὸν ἐθαύμαζον τὸν λαὸν ἐκεῖνον παρ' ᾧ ἡ ὑπεροχὴ τοῦ πνεύματος δείκνυται ὑπὸ τόσον ποικίλας μορφάς.

Βήματά τινα πορρωτέρω τῆς ζωηρᾶς ταύτης σκηνῆς ὁ ἱσπανὸς διοικητὴς ἐκάπνιζεν ἐκ μακρᾶς ἀραβικῆς καπνοσύριγγος· ἐκ τῆς σοβαρᾶς καὶ ἀμείμνου στάσεως αὐτοῦ, ἐκ τῆς μονοτόνου ἀπαθείας τῶν βλεμμάτων του θὰ ἐνόμιζέ τις ὅτι ἔβλεπε Τοῦρκόν τινα τῆς Δύσεως.

Ἡ αὐγὴ ἐφώτισε τὴν μικρὰν τῶν φυγάδων ἀποικίαν ἐπὶ τῶν ἀρχαίων ἐκείνων ἐρειπίων· δὲν ἀπέλιπεν αὐτὰ ἄνευ συγκινήσεως καὶ ἄνευ λύπης· ὁ Νικηφόρος ἐγονυπέτησε τὸ ἔσχατον πλέον ἐν τῷ ταπεινῷ καταφυγίῳ ἐν ᾧ εἶχε διέλθῃ τόσα ἔτη μετανοίας. Ὁ Γεμιστὸς καὶ ὁ Λάσκαρις ἐθεώρησαν τὰ μεγαλοπρεπῆ ἀετώματα τοῦ ναοῦ φωτιζόμενα ὑπὸ τῶν πρώτων τοῦ ἡλίου λάμψεων, ἐν ᾧ οἱ Ἱσπανοὶ στρατιῶται ἔλυον νωθρῶς τὸν ἵππον αὐτῶν ἀπὸ τῶν κορμῶν τῶν κιόνων, ἐφ' ὧν οὔτε βλέμμα ἔρριπτον.

Ἐπελάβοντο τῆς πορείας. Ὀλίγαι ἡμέραι ἤρκουν ὅπως φθάσωσι μέχρι τοῦ Παλέρμου, ὅπου ἔμελλε ν' ἀποφασισθῇ ἡ τύχη τῶν Ἑλλήνων. Ὁ παρακολουθῶν αὐτὸν Μέδικος ἀμφέβαλλεν ἂν θὰ δυνηθῇ νὰ φανῇ αὐτοῖς χρήσιμος παρὰ τῷ Ἀλφόνσῳ, ὅστις τότε εὑρίσκετο ἐν πολέμῳ πρὸς τὴν Φλωρεντίαν· ἀλλ' ἤλπιζεν ἐπὶ τὴν γενναιότητα τοῦ ἡγεμόνος τούτου, ὃν εἶχον ἐπικαλέσῃ μεγάθυμον καὶ ὅστις ἅπαξ μόνον ἐφάνη σκληρὸς ὅτε ἐκρήμνισε τοῦ θρόνου τὴν ἀτυχῆ Ἰωάνναν τῆς Νεαπόλεως. Συνδιελέγετο μετὰ τῶν Ἑλλήνων περὶ τῆς ἐλπίδος ταύτης καὶ συχνάκις ἠρώτα αὐτοὺς περὶ τῶν ἐπιστημῶν αὐτῶν ὡσεὶ ἤθελε νὰ ὑφαιρέσῃ τι τῆς πολυτίμου ἐκείνης παρακαταθήκης.

Πλησιάσαντες εἰς τὸ Παλέρμον οἱ Ἰταλοὶ καὶ οἱ Ἕλληνες δὲν ἠδυνήθησαν νὰ μὴ συγκρίνωσι μειδιῶντες τὰ ἀσθενῆ μνημεῖα τῆς νεωτέρας τέχνης πρὸς τὰ ἐρείπια τῆς Σελινοῦντος. Εἰσῆλθον διὰ τῆς μεσημβρινῆς πύλης, ἡ δὲ συνοδία αὐτῶν ἔστη παρ' ἀνάκτορόν τι πελώριον καὶ ἀλλόκοτον, οἰκοδομηθὲν κατὰ διαφόρους αἰῶνας ὑπὸ τῶν Γότθων, τῶν Νορμανδῶν καὶ τῶν Ἀράβων. Οἱ διάδρομοι τοῦ ἀνακτόρου τούτου ἀντὶ παντὸς κόσμου ἔφερον βαρέα σιδηρᾶ τηλεβόλα, ἀπειλοῦντα τὴν πόλιν. Τοῦτο ἦτο τὸ βασιλικὸν ἐνδιαίτημα τοῦ Ἀλφόνσου. Ἱσπανικὴ φρουρὰ ἐφύλαττε τὰς θύρας, ἐφαίνοντο δὲ τὰ ἴχνη τῶν ποινῶν, ἃς εἶχε προκαλέσῃ ὁ ἄστατος καὶ στατιαστικὸς τῶν κατοίκων χαρακτήρ.

(Ἕπεται συνέχεια).

(WILLEMAIN)

Ο ΧΡΥΣΑΝΘΟΣ

(Διήγημα).

Οὐδέποτε τὸ φιλοπρόαιρον τῶν συμπατριωτῶν μου κατεδηλώθη τοσοῦτον, ὅσῳ κατὰ τὴν 17 Μαΐου 1884. Ἔμποροι, γεωργοί, παντοπῶλαι, ῥάπται καὶ διάφοροι ἄλλοι ἐπαγγελματίαι ἠκολούθουν φουστανέλλοφόρον τινὰ γέροντα, μειδιῶντες καὶ προσβλέποντες ἐνίοτε αὐτὸν ἰταμῶς.

Ὁ γέρων ἦτο μετρίου ἀναστήματος, λεπτὸς τὴν ὀσφύν· εἶχε τὸ ἦθος σοβαρόν, τὸ βάδισμα ὑπερήφανον, τὸ βλέμμα ῥεμβῶδες. Ἔφερε τὸ ἐθνικὸν ἔνδυμα, τὴν ἀρχαϊκὴν *πάλλαν* καὶ ζεῦγος ἐπαργύρων πιστολίων ἐντὸς χρυσοκεντήτου *αὐλαγίου*. Παρετήρει ἐνίοτε ἀφελῶς, μετὰ μειδιάματος, οὕτως εἰπεῖν, χλευαστικοῦ, τοὺς ἀκολουθοῦντας αὐτόν.

Ὑπέθεσα πρὸς στιγμὴν ὅτι ἡ περιεργία τοῦ πλήθους προήρχετο ἐκ τοῦ ὅτι ὁ γέρων ἦτο πάνοπλος ἢ—ὅπερ καὶ πιθανώτερον—διότι ἦτο *σπανός*.

Ἡτοιμαζόμην νὰ ἀπομακρυνθῶ τοῦ ὀχλητοῦ ἐκείνου πλήθους, ὅτε πλησιάσας φίλος μού τις:

— Βλέπεις; μοὶ εἶπεν· εἶνε ὁ Χρύσανθος ἀπὸ τὸ Τραγανό· εἶνε γυνάικα καὶ φορεῖ ἀνδρίκια.... Αὐτῆς νὰ μάθῃς τὰ καθέκαστα καὶ νὰ γράψῃς.

Τῷ ὄντι, ἐπείσθην ὅτι ὁ γέρων ἦτο γυνὴ καὶ ἐκ τῶν διαβεβαιώσεων ἄλλων φίλων μου καὶ διότι ἤκουσα τὴν φωνήν του—φωνὴν ἀργυρόηχον καὶ γλυκεῖαν, παντοτε γυναικείαν φωνήν.

Μοὶ ἤρεσκεν ἀληθῶς ἡ ἰδέα τοῦ φίλου μου, ἀλλὰ μοὶ ἦτο ἀδύνατον νὰ τὸν πλησιάσω, διότι τὸ πλῆθος εἶχε σχηματίσει εὐρὺ περὶ αὐτὸν κύκλον, καὶ τὸν ἐξήταζε μετ' ἀκριβείας. Πολλοὶ μάλιστα, ὅπερ συχνάκις συμβαίνει παρὰ τῷ δημοκρατικωτάτῳ τούτῳ λαῷ, ἐκάθησαν πλησίον του καὶ ἤρχισαν νὰ τῷ ἀποτείνωσι τὸν λόγον. Τοῦτο, ἐννοεῖται, δυσηρέστει τοὺς ὀλίγους εὐτυχῶς *μεγάλους* μας, οἵτινες ἔλεγον μεταξύ των:

— Τί παληόκοσμος! νὰ μᾶς βλέπουν οἱ ξένοι καὶ νὰ μᾶς περνοῦν γιὰ χωριάτες.

Τὴν πρωΐαν τῆς ἑπομένης ἡμέρας ἔτυχον τοῦ ποθουμένου. Εὗρον αὐτὸν ἐν τῷ καφενείῳ ῥοφῶντα ἡδυπαθῶς τὸν *ραγιέ*. Δὲν ἦτο ὅμως ἀπάθης, ὡς τὴν προτεραίαν· ἀλλὰ κατήφης καὶ περίφροντις, ὡσεὶ διετέλει ὑπὸ τὴν ἐπήρειαν ἀλγεινῆς τινος ἀναμνήσεως.

Ἰδοὺ δὲ ποία ἡ διήγησίς του.

* * *

«Ὁ πατέρας μου ἦταν ἀπὸ τὸ Τραγανό· ἡ μάνα μου ἀπὸ τὴ Ρετοῦνη[1]. Θεὸς σχωρέσ' τὴν ψυχή της, ἀλαφρὸ τὸ χῶμα πῶπεσε, ἦταν ἀνοιχτὴ καρδιά, καλὴ ψυχή. Γλυκεία ἡμέρα, ὡς τόσο, δὲν εἶδε μὲ τὸν πατέρα μου γιατί—λές κ' ἔρταιε, ἡ φτωχή—ἔκανε ὅλο κορίτσια. Ξέρεις τί θὰ εἰπῇ φτωχὸς καὶ κορίτσια... Ἐξεχῶρ' ἀπ' αὐτὸ ἦσαν ἀκόμη Τοῦρκοι 's

[1] Χωρία τοῦ δήμου Μυρτουντίων.

τὸ Μωρᾶ καὶ ἦταν καλλίτερο νὰ μὴν εἶχε κανεὶς παιδί, παρὰ νὰ εἶχε κορίτσα. Κάθε νοικοκύρης, βλέποντας νὰ πηγαίνῃ τὸ σπίτι του μπροστά, ἐλυπᾶτον πιότερο ἀπὸ 'κεῖνον ποὺ δὲν εἶχε τίποτα. Ὁ πατέρας μου ἐπαντρεύτηκε νηός, πολὺ νηός. Ἐτότες ἐγύριζαν κάτι καλόγεροι 'ς τὰ χωριά μας καὶ μοιράζοντας κομπολόγια καὶ κονίσματα ἔλεγαν 'ς τοὺς Χριστιανοὺς νὰ σηκωθοῦν νὰ χτυπήσουν τοὺς Τοῦρκους καὶ πῶς θὰ 'ρθοῦν οἱ Μόσκοβοι νὰν τοὺς λευθερώσουν. Σὲ καμπόσους ἔδιναν κι' ἀπὸ μιὰ εἰκόνα τῆς μεγάλης βασίλισσας νὰν τὸ κρεμᾶν 'ς τὸ λαιμό τους.

Ἀπὸ τὸ χωριό μας ἐσηκώθηκαν 'λίγοι μὲ τὸν καπετὰν-Κωσταντῆ κι' ὁ πατέρας μου μαζῆ κ' ἐπῆγαν καὶ 'χτύπησαν τοὺς Τοῦρκους 'ς τὴν Τριπολιτσά. Τί φονικὸ ποὺ γίνηκε! Μὰ θὰν τὰ ξέρῃς ἐσύ,...Οἱ Μόσκοβοι ἔπειτα τοὺς ἄφηκαν 'ς τὸ ἔλεος τοῦ Τούρκου κ' ἔφυγαν. Ὁ πατέρας μου ἐγλύτωσε—δὲν ξέρω κ' ἐγὼ πῶς—κ' ἐγύρισε πάλι 'ς τὸ χωριό.

Ἡ μάνα μου, ὡς τόσο, δὲν ἔπαυε νὰ γεννᾷ κορίτσα.

— Μά, μωρὲ γυναῖκα, δὲν κάνεις κ' ἐσὺ ἕνα σερνικό! τ' ἔλεγεν ὁ πατέρας μου.

* *
*

Μιὰ 'μέρα ἤρθε ἀπὸ τὴ Γαστούνη. Εἶχε πάει ἀπὸ βραδῆς 'ς τὸ σπίτι τοῦ Σισίνη ποὺ 'ησαν καὶ πολλοὶ ἄλλοι προεστοὶ καὶ κοτσαμπάσιδες.

— Τέλειωσε, γυναῖκα· εἶπεν ὁ πατέρας μου ἀμὰ μπῆκε 'ς τὴν πόρτα· ὅ,τι παιδὶ κάμῃς—ἦταν ἐτοιμόγεννη ἡ μάνα μοῦ—θέλω νὰ ἦνε σερνικό.

Κ' ἔσκυψε καὶ τὴ φίλησε.

Σὲ 'λίγο ἐγεννήθηκα ἐγώ. Ὁ πατέρας μοῦ ἀναστέναξε βαθειά, σὰν 'πῆγαν νὰν τοῦ πάρουν τὰ σχαρίκια.

— Ὁ γέρο-Δημήτρης, εἶπε, ἔχει πέντε παιδιά, ὁ Βασίλης τρία, ὁ κουμπάρος μ' ὁ Ἀντώνης δυὸ καὶ τί παλληκάρια.... Ἐγὼ τίποτα γιὰ τὴν πατρίδα!... Ἐμεῖς θέλουμε ἀνθρώπους γιὰ σπαθὶ κ' ἡ γυναῖκά μου γεννάει γιὰ τὴ ρόκα.

Κ' ἀπὸ τὸ θυμό του ἔδωκε μιὰ γροθιὰ κ' ἔσπασε τὸ τραπέζι.

— Μὰ δὲν πειράζει, εἶπε σὲ 'λίγο· ἐγὼ θὰν τὸ κάμω σερνικό· θὰ γένῃ καλλίτερο ἀπὸ σερνικό.

Τόειπε κ' ἔγεινε. Σὰν ἐμεγάλωσα 'λίγο, μοῦ 'φόρεσε φουστανέλλες καὶ σελάχι καὶ μ' ἔλεγε Χρύσαντο ἀπὸ Χρυσῆ, ποὺ ἦτον τὄνομά τοῦ νουνοῦ μου. Σ' τὴ μάνα μου, 'ς ὅλους ἔτσι ἔλεγε νὰ μὲ λέν.

Ἀπὸ μικρὴ μ' ἔμαθε 'ς τάρματα. Μέρα νύχτα μὲ δασκάλευε πῶς νὰ παίζω τὸ σπαθί, νὰ σειῶ τὸ κορμί μου, νὰ ρίχνω 'ς τὸ σημάδι.... Μ' ἔπερνε 'ς τὸ κυνήγι κ' ἐκυνηγάγαμε τοὺς λύκους καὶ τ' ἀγριογούρουνα 'ς τὴ Δρυσελί.

— Θὰ σὲ κάμω νὰ περνᾷς τὸ βόλι ἀπὸ τὸ δαχτυλίδι· μοῦλεγε.

Κ' ἀλήθεια, ἔτσι ἔμαθα, ποὺ ἐβάρηγα τὸν παρᾶ 'ς τὸν ἀέρα.

Τ' ἄρματα οὔτε 'ς τὸν ὕπνο δὲ μ' ἄφινε νὰ τὰ βγάλω ἀπὸ 'πάνου μου.

— Τὰ παλληκάρια ποτὲ δὲ χωρίζονται ἀπὸ τάρματά τους· ἔλεγε.

Τοὺς Τοῦρκους δὲν τοὺς ἐχώνευε πουθενά. Εὐχὴ καὶ κατάρα μ' ἄφινε μὲ Τοῦρκο φιλία νὰ μὴν πιάσω ποτέ μου. Μοῦλεγε πῶς σκότωσαν τὸ βασιλιά μας, τὸν Κωσταντῖνο· πῶς μᾶς 'πῆραν τὴν Πόλι ποὺ εἶνε τοῦ κόσμου τὸ κλειδί καὶ τόσα ἄλλα, ποὺ ἄμα ἤβλεπα Τοῦρκο ἀνέβαινε τὸ αἷμα 'ς τὸ κεφάλι μου.

— Ὀρὲ τρελλάθηκες, Βασίλη! τῶλεγαν οἱ ἀγάδες γιὰ 'μένα ποὺ μοῦ φόρηγε ἀνδρίκια.

Ἐκεῖνος δὲν ἔλεγε τίποτα· μὰ τὰ 'μάτια του ἐπέταγαν σπίθες ἀπὸ τὸ θυμό.

* *
*

Πέρασαν ἔτσι κάμποσα χρόνια. Οἱ Χριστιανοὶ ἀρχίνησαν κάτι ν' ἀνακατόνουνται.

Πάλι μὲ τοὺς Τοῦρκους!..

Οἱ χαλικιάδες νύχτα 'μέρα ἐπελέκαγαν μαχαίρια· τὰ παλληκάρια ἔρριχναν 'ς τὸ σημάδι· ἐγὼ μὲ κάτι ἄλλους ἐχύναμε μολύβι κ' ἐδέναμε φουσέκια σὲ μιὰ σπηλιά.

Ἐκόντευε νἄρθῃ ἡ Λαμπρή. Ἄξαφνα τὴν παραμονὴ τοῦ Βαγγελισμοῦ—Πέφτη θυμᾶμε ἤτανε-βλέπουμε μέσ' τὸ σούρπωμα τὸ Γιώργη τὸ Σισίνη ἀπὸ τὴ Γαστούνη, τὸν Στάθη Σταματόπουλο ἀπὸ 'δῶ, ἀπὸ τὰ Λεχαινά, καὶ τὸν καπετὰν Ἀντωνάκη ἀπὸ τὴ Μανολάδα μὲ καμμιὰ τρακοσαριὰ Ἀρβανίτες.

Ὁ πατέρας μου εἶχε ρεμματισμοὺς καὶ δὲν μπόρηγε νὰ κουνηθῇ ἀπὸ τὸ κρεββάτι. Μοῦ μίλησε νὰ πάω κοντά, μοῦ ἔζωσε τὸ σπαθί, μοῦδωκε τὸ καρυοφύλλι 'ς τὸ χέρι καί:

— Ἄει μὲ τὴν εὐχή μου, λέει. Ξέρεις· δὲν εἶσαι γυναῖκα, εἶσαι ἄντρας· πρέπει νὰ ἦσαι ἄντρας. Πέφτε ς' τὴ φωτιὰ μὲ τὰ μοῦτρα . . . Σκότωνε ὅσους ἄπιστους 'μπορεῖς. . . Ὁ παπᾶ Δημήτρης μοῦ εἶπε πῶς ὅσους περσοτέρους σκοτώσῃς, τόσα κρίματα συγχωριῶνται.

Ἡ μάνα μου κ' ἡ ἀδερφάδες μου ἦσαν σὲ μιὰ γωνιὰ κ' ἔκλαιγαν σιγά. Ἐμένα δόλου δὲ μ' ἔμελε· μοῦ 'φαινόταν πῶς πήγαινα σὲ γάμο.

Ὁ πατέρας μου ἐκατέβηκε σιγὰ σιγὰ ἀπὸ τὸ κρεββάτι, μ'ἔβγαλε 'ς τὴν πόρτα καὶ μὲ 'φίλησε:

— Ἄει 'ς τὸ καλό· μοῦ λέει· σὰν φύγουν οἱ Τοῦρκοι ἀπ' τὸ Μωριά, τότες νὰ γυρίσῃς κ' ἐσύ . . .

* *
*

Ἡ Γαστούνη τὸν καιρὸ ἐκεῖνο ἦταν μεγάλο χωριό. Ἐκεῖ ἐκαθόταν ὁ Βόϊδοντας, ὁ Κατῆς, ἄλλοι πλούσιοι Τοῦρκοι καὶ ὁ Σισίνης, ποὺ ἦταν Μορογιάννης τοῦ Σουλτάνου. Ἀνήμερα τοῦ Βαγγελισμοῦ ἐπήγαμε ἐκεῖ. Οἱ Τοῦρκοι τὰ εἶχαν μυρισθῆ προτήτερα καὶ δὲ βρήκαμε ψυχὴ ἀπὸ δαύτους. Ἐκεῖ νἄβλεπες τὸ ρωμέϊκο ἀσκέρι! Ἐχύθηκαν 'ς τὰ κονάκια τὰ Τούρκικά, ἁρπαξαν ντζουβαΐρικά, ἁρπαξαν ροῦχα, τὰ φόρτωσαν 'ς τὰ μουλάρια καὶ ἄ! ἐδῶθε πᾶν κι οἱ ἄλλοι.

— Σταθῆτε, μωρὲ παιδιά· ἐμεῖς ἤρθαμε νὰ πολεμήσωμε! ἐρώναζαν οἱ καπετανέοι.

Μὰ ποῦ! χαιρέτα μας τὸν πλάτανο. . ἔφυγαν οἱ περισσότεροι.

Σὲ λίγη ὥρα μαθαίνουμε πῶς οἱ Τοῦρκοι ἐγύριζαν πίσω. Ἐπήγαιναν νὰ περάσουν 'ς τοῦ Λάλα μὰ 'ς τὸ Στενό τους χτύπησε ὁ καπετὰν Χαρλαμπάκης Βιλαέτης μὲ τοὺς Πυργιῶτες καὶ τοὺς ἔκαμαν νὰ 'πισοπατήσουν.

— Τί θὰ κάμουμε τόρα; λέει ὁ Σισίνης.

— Τί θὰ κάμουμε; θὰ πάμε νὰν τοὺς βαρέσουμε· λέει ὁ καπετὰν Ἀντωνάκης.

Ἦταν ψυχωμένος ἄντρας, Ἕλληνας σωστός· ὁ καπετὰν-Ἀντωνάκης· ψιλός, λιγνός, μ' ἕνα παχὺ μαῦρο μουστάκι καὶ κάτι μάτια ποὺ σὲ πιανε τρομάρα νὰν τὸν ἔβλεπες. Θά 'κανε θάματα 'ς τὸν τόπο μας ἂν ἔζηγε αὐτός. Μὰ ὁ Σισίνης ἐκατάλαβε πῶς δὲ θὰ 'λιβάνιζε μπροστά του, καί...

Ἂς εἶνε· ἐμεῖς ἐκινήσαμε νὰ βαρέσουμε τοὺς Τοῦρκους. Τοὺς ἀπαντήσαμε μέσο Σαβάλια καὶ Ῥοβιάτα.[1] Οἱ Τοῦρκοι ἄμα μᾶς ἀγνάντεψαν, ἔβαλαν τὰ χαρέμια 'ς τὴ μέση κ' ἐχύθηκαν ἀπάνω μας· τόρα! βαστᾶτε, πόδαράκια μας· ὅπου φύγει—φύγει. Ὁ Σισίνης πρῶτος ἔφτασε 'ς τὴ Γαστούνη.

Ἐγὼ—τί νὰ σοῦ εἰπῶ—ἄναψα κ' ἔκαήκα. Δὲν ἦταν κακὸ πρᾶμμα νὰ μᾶς βάνουν οἱ Τοῦρκοι μπροστά, σὰν γελάδια, δὲν ἦταν ντροπὴ νὰ μὴν τὸ 'ματώσουμε τὴν πρώτη 'μέρα ποὺ σηκωθήκαμε; Οὐλο τέτοια ἐσυλλογιζόμουνα καὶ ἐδάκρυζα ἀπὸ τὸ κακό μου.

Ἄξαφνα βλέπω μπροστά μου τὸ Σταματόπουλο[2]. Ἤτονε γέρος καὶ πολὺ χοντρὸς ποὺ δὲν μπόρηγε ὁ καϋμένος νὰ κουνιστῆ. Ὁ σείζης του ἐπῆρε τ' ἄλογο κ' ἔφυγε καὶ τὸν ἄφηκε μοναχόν.

Ἐγώ, τί νὰ κάμω; — δὲν ἦταν σωστὸ γέρον ἄνθρωπο νὰν τὸν ἀφήσω νὰν τὸν σκοτώσουν οἱ Τοῦρκοι. Ξέχωρ ἀπ' αὐτό, ἐθυμήθηκα καὶ τὰ λόγια τοῦ πατέρα μου:

— Ὁ Σταματόπουλος εἶνε ὁ πατέρας σας· ἂν δὲν ἦταν αὐτός, ὁ Ἀλῆ Ἐφέντης μὲ χάλασε γιὰ ψύλλου πήδημα μᾶς ἔλεγε συχνά.

Ἐπῆρα 'στὸν ὦμό μου τὸ γέρω καὶ τραβάω γιὰ τὴ Γαστούνη. Μὰ οἱ Τοῦρκοι ἐρχώσαντε ἀπάνου μας· σὲ 'λίγο μᾶς ἔφτασαν.

— Τόρα, γέρω μου, τοῦ λέω· κάμε τὸ σταυρό σου· ἡ Παναγιὰ ἂς βάλῃ τὸ χέρι της.

Ἀπίθωσα τὸ γέρω χάμου κ' ἐστάθηκα μπροστά του μὲ τὸ καρυοφύλλι.

[1] Χωρία τοῦ δήμου Ἤλιδος.

[2] Ἐκ τῶν τεσσάρων ἐν Λεχαινοῖς προεστῶν μόνος ὁ Στάθης Σταμάτόπουλος ἦ Κλοκανᾶς ἦτο μέλος τῆς Φιλικῆς καὶ ἐφρόντισεν ὅπως ἐμφυσήσῃ τὸ φρόνημα τῆς ἐλευθερίας εἰς τοὺς χωρικούς. Ἐνοχληθεὶς ὅμως μετὰ μικρὸν ὑπὸ τοῦ Ἀλῆ Ἐφέντη Δαούτη ἐρυλακίσθη ἐν τῇ οἰκίᾳ του· τὴν νύκτα δὲ τῆς 23 πρὸς τὴν 24 τοῦ Μαρτίου ἐπήδησεν ἀπὸ τοῦ παραθύρου καὶ ἔφυγεν εἰς Μανολάδα, ὅπου ἦσαν συνηγμένοι οἱ καπετανέοι τοῦ κάμπου.

Σὲ 'λίγο ἔρριξα μὰ δὲν ξέρω ἂν ἐσκότωσα κανένα. Ἔννοιωσα μιὰ ζάλη 'ς τὸ κεφάλι· τὰ γόνατά μου ἐκόπηκαν, τὰ μάτια μου ἐθάμπωσαν κ' ἐσωριάστηκα χάμου.

* *
*

Τί ἐγίνηκε ὕστερα δὲν ξέρω· γιὰ τὸ γέρω Σταματόπουλο δὲν ἔμαθα τί ἀπόγεινε.[1] Σὰν ἐσυνῆρθα ἐγὼ εἶδα πῶς ἤμουν μέσα 'ς τὴ Γαστούνη κ' ἕνα ὡμόρφο καὶ ἀγένειο παλληκάρι ποὺ ἔστεκε ἀπάν' ἀπὸ τὸ κεφάλι μου.

Ἤτανε καλὴ καρδιὰ ὁ Δῆμος· ἐκεῖνος μ' ἔσωσε ἀπὸ τὰ χέρια τῶν Τούρκων. Ἀπὸ τότες ἐγινήκαμε φίλοι, 'μέρα-νύχτα μαζῆ. Θὰ 'πήγαινε ὁ Δῆμος νὰ φυλάξῃ καραούλι; θὰ 'πήγαινα κ' ἐγώ· θὰ μ' ἔστελναν οἱ καπετανέοι νὰ μαζώξουμε παλληκάρια μὲ τὸν καπετὰν-Λάππα· μαζῆ κ' ἐκεῖνος. Ὁ ἕνας χωρὶς τὸν ἄλλον δὲν ἔκανε ὥρα... Ὁ Δῆμος μὲ 'κύτταζε μὲ κύτταζε καὶ ἄμα ἐσήκωνα ἐγὼ τὰ μάτια μου, τὰ χαμήλωνε ἐκεῖνος κ' ἐγινότανε κόκκινος, σὰν τὸ βερτζί.

Ἐγὼ—ξέρεις—μή με τηρᾷς τόρα· ἐτότες ἤμουνα ὡμόρφη, πολὺ ὡμόρφη. Ἔχωνα 'ς τὴ φέρμελη τὸ λαιμό μου, ἔκρυβα τὰ χέρια μου, ἐμελάνωνα τὰ χείλη μου ποὺ 'ησαν κόκκινα, σὰν τῆς πικροδάφνης τὸ φύλλο, μὰ ποῦ!....τὰ κατακαϋμένα νεράτα φαίνουνται, βλέπεις.

— Ὀρέ, σὰ γυναῖκα μοιάζεις, Χρύσαντε· μοῦλεγε ὁ Δῆμος κάμμιὰ φορά. Ἐγὼ ἔβανα τὸ κεφάλι κάτου κ' ἐχαμογέλαγα—τί νὰν τοῦ εἰπῶ;

* *
*

Πέρασεν ἔτσι κάμποσος καιρός. Τοῦρκο μὲ Τοῦρκο δὲν ἤβλεπες 'ς τὸ κάμπο. Κάποτε ἐκατέβαιναν οἱ Τοῦρκοι τῆς Πάτρας μὰ κρυφὰ-κρυφὰ τὴ νύχτα ν' ἁρπάξουν τίποτα κ' ἐγύριζαν πίσω. Στὴ Γαστούνη εἴχαμε τὸ ὀρδί μας, καὶ δὲν ἐσάλεβαν.

Ἐκείνη τὴν ἐποχὴ ἐκατέβηκε ὁ Δράμαλης 'ς τ' Ἀνάπλι. Ὁ Σισίνης ἐδιάλεξε 150 παλληκάρια καὶ μᾶς ἔστειλε 'ς τὸν Κολοκοτρώνη. Μὰ τί ζωὴ κ' ἐκείνη! μέσ' 'ς τὸ ταμπούρι κ' ἀπάνου 'ς τὸ βουνό! νάχῃς πάντα τὸ καρυοφύλλι ἀγκαλιά· ν' ἀκοῦς τ' ἀγέρι νὰ βουΐζῃ 'ς τὰ πεῦκα καὶ τὸ ἄγριο μούγκρισμα τοῦ νερροῦ, ποὺ γκρεμίζετ' ἀπὸ τὸ βράχο!....

Γιατί νὰ 'ς τὸ κρύψω; τὸ Δῆμο τὸν ἀγάπησα πολὺ... Ἤρθε κ' ἔγειν' ἡ ὄψι μου, σὰν τὸ λεῖμόνι· ἐμαράθηκα, σὰν τὸ μῆλο.... *Ἡ ἀγάπη βράχους καταλεῖ, καὶ τὰ θερὰ μερόνει*... Ὁ Δῆμος ἤτανε πολὺ καλός. Ἔλεγα πολλὲς φορὲς νὰν τοῦ εἰπῶ τὸ μυστικό μου, νὰν τοῦ εἰπῶ πῶς ἤτανε ἡ δική μου ἀγάπη, μὰ ποὺ 'ντρεπόμουνα!—τί θἄλεγε σὰν τὸ μαθαίνε;

— Κάλλιο πεθαίνω μὰ δὲν τὸ λέω· ἔλεγα μέσα μου.

[1] Πρῶτα ὑπὲρ πατρίδος θύματα ἔπεσαν κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην (25 Μαρτίου) ὁ Κουκουνάρας καὶ ὁ Σταματόπουλος, οἵτινες κρυβέντες ὑπὸ οἰκίσκον τινὰ τοῦ χωρίου Ῥοβιάτας, ἀνευρέθησαν ὑπὸ τῶν Τούρκων καὶ κατεσφάγησαν, καὶ ὁ κεφετὰν-Δάμπρος ἀπὸ τὸ χωρίον Καβάσιλα.

Κ' ἐπερκαλιόμουνα 'ς τὸ Θεὸ νὰ μὲ 'βρῇ κανένα βόλι 'ς τὸν πόλεμο νὰ 'γὼ ἀπὸ τὰ βάσανα.—Ξέρεις τί θὰ εἶχῃ κρυμμένος ἔρωτας; Σὰν τὴ φωτιὰ ποὺ δὲν ἔχει ποῦ νὰ ξεθυμάνῃ.

Μιὰ ἡμέρα ὁ Θεὸς μὲ φύλαξε· λίγο ἔλειψε νὰ προδοθῶ μοναχή μου. Ὅσω τὴ θυμᾶμαι ἐκείνη τὴν ἡμέρα, τόσο ἀνατριχιάζω.

Ἤμαστε 'ς τὰ Δερβενάκια κ' εἴχαμε καρτέρι τοῦ Δράμαλη, ποὺ ἤθελε περάσει νὰ πάῃ 'ς τὴν Κόθρο. Ἐμεῖς μὲ τὸ Νικηταρᾶ εἴχαμε πιασμένο τὸν Ἀϊ-Σώστη· οἱ Ἀλωνιστιῶτες εἶχον τὸ Ἀγριλόβουνο· ὁ Ἀντωνάκης Κολοκοτρώνης εἶχε τὸ Ζυρό.

Ἐγὼ καὶ ὁ Δῆμος ἤμαστε γονατιστοὶ πίσω ἀπώνα πουρνάρι κ' ἐκαρτεράγαμε ὥραν τὴν ὥρα νὰ μποῦν οἱ Τοῦρκοι 'ς τὴ ρεμματιά. Ὁ Δῆμος μ' ἐκύττανε ἔτσι γονατιστὴ μὲ τὸ καρυοφύλλι 'ς τὸ χέρι κ' ἐθάμμαζε.

— Ὀρέ, ἀδερφὲ Χρύσαντε, τί χεράκια εἶν' αὐτά; μοῦ λέει ἀξαφνα· εὐτοῦνα δὲν κάνουνε γιὰ σπαθὶ παρὰ γιὰ βελόνι.

Ἐγὼ 'χαμήλωσα τὰ μάτια καὶ δὲν εἶπα τίποτα.

— Μὰ τὸ σταυρό! εἶπε πάλαι ὁ Δῆμος· ἂν δὲν σὲ 'γνώριζα ἀπὸ καιρό, θἄλεγα πῶς εἶσαι γυναῖκα.....καὶ πῶς σ' ἀγάπησα! ὄχι, ἄλλο ἄνθρωπον δὲν ἀγάπησα ἔτσι.

Κόντευε νὰ βασιλέψ' ὁ ἥλιος. Ἐκεῖνα τ' ἀπόσκια μέσ' τὴ ρεμματιά, ἐκεῖνο τὸ σιγαλὸ μουρμούρισμα τοῦ νεροῦ· τὸ γλυκὸ τσιτσίρισμα τῶν πουλιῶν καὶ ἡ μοσκοβολάδα πῶβγαινε ἀπὸ τὰ θυμάρια, ὄχι, δὲν ἤθελαν πόλεμο, ἤθελαν ἀγάπη . . . Τὰ λόγια τοῦ Δήμου ἤσαντε τόσο γλυκὰ ποὺ ἑτοιμάστηκα νὰ πέσω 'ς τὴν ἀγκαλιά του καὶ νὰ κολλήσω τὰ χείλη μου 'ς τὰ δικά του.

Ὁ Θεὸς μὲ 'φύλαξε· ἐκείνη τὴ στιγμὴ ἔπεσε τὸ πρῶτο ντουφέκι κ' ἀκούστηκε ἡ φωνὴ τοῦ ἀρχηγοῦ. Οἱ Τοῦρκοι ἐμπῆκαν 'ς τὴ ρεμματιά. Οἱ καπετανέοι τοὺς χτύπησαν ἀπὸ 'πίσω καὶ τοὺς ἔστειλαν ὅλους ἀπάνου μας Ἄξαφνα τοὺς 'χτυπήσαμε κ' ἐμεῖς. Ἐκεῖ νὰ 'βλεπες τὰ σκυλιά! . . Εἴδες σὰν ἔρχεται μὲ ὁρμὴ τὸ νερὸ πῶς 'πισοπατάει ἄμα βρεθῇ τίποτα μπροστὰ νὰ τοῦ φράξῃ τὸ δρόμο; Ἔτσι ἐγύρισαν κ' ἐκεῖνοι. Μὰ δὲν εἶχαν ποῦθε νὰ κάμουν· κ' ἄλλοι ἐγκρεμίσθηκαν κάτου καὶ τοὺς συνεπῆρε τὸ ρέμμα, ἄλλοι ἐσκοτώθηκαν μοναχοί τους . . . Τί φονικὸ ποὺ 'γίνηκε! ἀκόμα σωροὺς σωροὺς κοίτονται τὰ κόκκαλά τους ἐκεῖ. . .

Ὁ Δῆμος 'ς τὴν ἀρχὴ ἤταγε μαζῆ μου μὰ ἄξαφνα τὸν ἔχασα· τὸν ἐγύρεψα ἀπὸ 'δῶ ἀπὸ 'κεῖ· ἐφώναξα· μὰ ποῦ ν' ἀκουστῆς μέσ' 'ς τὴν ἀνακατοσούρα καὶ τὴν ἀντάρα! . . Ἤβλεπες τὸ σπαθὶ κ' ἐχτύπαε τὸ κόκκαλο κ' ἐπέταγε σπίθες . . Δυὸ ὧρες ἐβάσταξε τὸ μεγάλο τὸ κακό . . . Ὅσοι Τοῦρκοι ἐγλύτωσαν ἔρτασαν κακὴν κακῶς 'ς τὸν Κουρτέσα. . . Τὰ παλληκάρια ἐτότες ἀπλώθηκαν γιὰ πλιάτσικα...

Ἐγὼ εἶχα μιὰ σπαθιὰ 'ς τὸ κεφάλι καὶ τὸ αἷμα πῶτρεχε μοῦ 'θάμπονε τὰ μάτια.

Ἔκατσα σ' ἕνα κοτρώνι νὰ ξεκουραστῶ λίγο . . τὸ φεγγάρι ἐτότες ἔβγαινε καὶ ἐφώτισε μὲ τὸ χλωμὸ φῶς του τὴ ρεμματιὰ ποὺ ἀντήχαε ἀπὸ φωνὲς καὶ ἀπὸ κλάϋματα. Τί κακό! . . τὰ ἄλογα ἔτρεχαν ἀπάνου κάτου χλιμιντρίζοντας καὶ ἡ φωνή τους, σὰ θλιβερὸ μυρολόγι, ἀντήχαε 'ς τὴ ρεμματιά . . . ἄλλα ἄλογα ἤφερναν ἀκόμη 'ς τὴ σέλλα σκοτωμένα τ' ἀφεντικά τους. — Ἀναστενάγματ' ἀπὸ 'δῶ, κλάϋματα ἀπὸ 'κεῖ, ποὺ ἤτανε νὰ φρίξῃ κανείς. . . Μὰ ἐγὼ ἐχαιρόρουνα. Ἤθελπα ἐκεῖ σκοτωμένους τοὺς ἀχτροὺς τῆς πατρίδας μοῦ ποὺ τὴν πότισαν τόσα χρόνια χολή, σὰν τὸν ἀφέντη τὸ Χριστό, κ' ἔλεγα νὰ μποροῦσα νὰ 'σκότωνα κ' ἄλλους . . .

Ἄξαφνα θυμήθηκα τὸ Δῆμο κ' ἐπάγωσα. Ἐφιάχτηκα ἀπάνου, σὰν τὸ λάφι, κ' ἔτρεξα ἐδῶθε κεῖθε, πατῶντας τοὺς σκοτωμένους καὶ φωνάζοντας . . . Ἡ καρδιά μου ἐφτερούκιαε μέσα ἀπὸ τὴν τρομάρα· τὰ μηλίγγια μου 'βαρήγαινε σφυρί... Ξέρεις τί εἶνε νὰ χάσῃς, τι ἀγαπᾷς 'ς τὸν κόσμο! Οὐλο τέτοια ἐσυλλογιζόμουνα κ' ἔτρεχα ἀπάνου καὶ κάτου. . . Σὲ 'λίγο ἀπόστασα κ' ἐσσάθηκα· φωνάζω πάλι, μάτα φωνάζω, μὰ ποῦ! οὔτε φωνὴ οὔτε ἀκρόασι. Ἐκατάλαβα μιὰ ἐδωκαμία, μιὰ κομμάρα 'ς τὰ γόνατά μου κ' ἀκούμπησα 'ς ἕνα δένδρο τὸ κεφάλι μου νὰ ξεκουραστῶ.

Σὲ 'λίγο ἀκούω 'πίσω μου ἕνα σιγαλὸ βογγητό. Γυρίζω καὶ βλέπω τὸ Δῆμο ἀνάμεσα 'ς ἕνα πουρνάρι.

—Δῆμό μου! τοῦ φωνάζω, Δῆμό μου!

— Χρύσαντε, ἀδερφέ μου! λέει ἐκεῖνος.

Ἀχ! τὸν ἔρρας τὸ βόλι πῆ παιρό!... Ἐκύτταξα μὲ τὰ λόγια μου νὰν τὸν παρηγορήσω, μὲ τὰ φιλιά μου νὰν τοῦ δώκω ζωή, μὰ τίποτε!...

— Κύτταξε, μή μ' ἀλλαμονήσῃς, μοῦ λέει.

Καὶ τὸ 'μισοσβυσμένο ρῶς του ἐδάκρυσε.

— Ὄχι, δὲ θὰ σὲ λησμονήσω ποτέ· τοῦ εἶπα ἐγώ.

Κ' ἐτότες ναί, τοῦ ξεμυστηρεύτηκα τὸ μυστικό μου καὶ τὰ χείλη του ἐσφάλησαν μὲ τ' ἀγάπης τὴ φιλί.

Τί κακομοιριὲς κ' ἡ δικές μας!...

* *
*

Ἐγὼ ποὺ δὲν ἤθελα τὴ ζωή, ἔζησα, βλέπεις. Μὰ σὰν τὸ τρυγόνι ποὺ κλαίει μέρα-νύχτα τὸ ταῖρί του, ἔτσι ἐπέρασα κ' ἐγὼ τὴ ζωή μου. Ἔπεφτα 'ς τὰ βόλια 'μπροστὰ νὰ σκοτωθῶ νὰ πελειώσω τὴ βασανισμένη μου ζωή μὰ κανένα δὲ μ' εὗρισκε· θαρρεῖς δὲ μὲ ἤθελε ὁ Χάρος... Τί 'παθαμε οἱ ἄμοιραι γιὰ κεῖνη τὴ λευθερία!... Ἐσεῖς ποὺ ζῆτε ἐλεύθεροι περιφρονεῖτε ἐμᾶς ποὺ χάσαμε τὴν ζωή μας γι' αὐτή... Μὰ ἐγὼ κουρτεῶ ἀπ' ὥρα 'ς ὥρα νὰ φύγω ἀπὸ τὸν κόσμο τὸν ἀχάριστο καὶ νὰ πάω νὰ ἀνταμώσω τὸ Δῆμο.

Καὶ—ποῦ 'σαι;—ἐκεῖ δὲ θὰ χωρισθοῦμε ποτέ!...

ΑΝΔΡΕΑΣ Δ. ΚΑΡΚΑΒΙΤΣΑΣ.

ΠΕΡΑΝ ΤΟΥ ΙΣΘΜΟΥ

ΕΝΤΥΠΩΣΕΙΣ ΚΑΙ ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ

Δ'.

Ἀπὸ τῶν περὶ τὴν Ἀκρόπολιν τῶν Μυκηνῶν λόφων.

Τὴν Κόρινθον ἀφῆκα τὴν πρωΐαν. Διὰ νὰ ἐπισκεφθῶ ἤδη τὰς Μυκήνας, ἔπρεπε νὰ ἐκτραπῶ μικρὸν τῆς ὁδοῦ, ἣν εἶχον ἀρχικῶς διαγράψει. Νὰ φθάσω εἰς τὸ Ἀργεῖον χωρίον Φύχτια, νὰ προσπελάσω τὸ Χαρβάτιον, καὶ ἐκεῖθεν ν' ἀνέλθω τοὺς λόφους τῶν Μυκηνῶν καὶ εἰς τὴν ἐν μέσῳ αὐτῶν καὶ τῶν ὀρέων ἀρχαίαν Ἀκρόπολιν, τὴν ἕδραν τοῦ εὐρυκρείονος Ἀγαμέμνονος.

Ἐφερόμην ἐντὸς ταχυτάτης ἀργείας ἁμάξης. Εἶδον τὸν σιδηρόδρομον Κορίνθου-Ἄργους διελαύνοντα τοὺς ἀμπελῶνας, καὶ δίκην ἐπιμελεστάτου ἀχθοφόρου, μεταφέροντα τὰ ὑλικὰ πρὸς τὴν περαιτέρω κατασκευὴν τῆς σιδηρᾶς ὁδοῦ. Ἀπὸ τῆς θέσεως «Χάνι Σολομοῦ» ἀπεθαύμασα τὴν μεσημβρινὴν τοῦ Ἀκροκορίνθου πλευρὰν καὶ διέκρινον ἀκριβῶς τὴν θέσιν, ἔνθα εἶναι ἡ Πειρήνη. Ἀπὸ τοῦ χανίου, διερχόμενος ὡραιοτάτας τοποθεσίας, ὁτὲ μὲν ὑψούμενος, καὶ ἄλλοτε κατερχόμενος, πάντοτε δὲ ἔχων παράλληλον τὴν κατασκευαζομένην σιδηρᾶν ὁδόν, ἔφθασα εἰς τὴν πρωτεύουσαν τοῦ δήμου Κλεωνῶν Χιλιομόδι. (ἴσως ἐκ τοῦ χίλια-μόδια). Διηλάσαμεν τὸ πεδίον τῶν ἱστορικῶν Κλεωνῶν ἀφέντες ἀριστερὰ τὴν ἐν ἰσχατιᾷ φαινομένην μονὴν τῆς Φανερωμένης, καὶ ἀφοῦ ματαίως ἀνεζητήσαμεν διὰ τῶν ὀφθαλμῶν τὸ σπήλαιον ἔνθα, ὁ Ἡρακλῆς ἔπνιξε τὸν νεμεάτην λέοντα, ἐχωρήσαμεν γοργῶς πρὸς τὰ περικλεᾶ Δερβενάκια ἔνθα ἱδρύται καὶ ξενών τις, τοῦ «Ἀνέστη» καλούμενος, ἐκ τοῦ ὀνόματος τοῦ κυρίου τοῦ χανίου, ἀφέντες δεξιὰ μὲν τὸ χάνιον τῆς Κορτέσης ἐν μέσῳ θαλερᾶς φυτείας διαγραφόμενον πόρρωθεν, ἀριστερὰ δὲ τὸ ξηρὸν χωρίδιον Ἅγ. Βασίλειος. Μετὰ τετράωρον πορείαν ἀφικόμεθα εἰς τὴν εἴσοδον τῶν Δερβενακίων, ἢ μᾶλλον «εἰς τοῦ Ἀνέστη», ὡς κοινῶς λέγεται τὸ χλοερὸν τοπίον. Μετὰ μικρὰν ἀνάπαυλαν διέβημεν τὰ Δερβενάκια, περὶ ὧν θὰ λαλήσω ἐν τῇ ἐπιστροφῇ τῆς αὔριον, ἐθαυμάσαμεν τὰ ἔργα τοῦ σιδηροδρόμου, ὅστις ἀτυχῶς κατέστρεψε τὰ μέχρι τῆς χθὲς περισωζόμενα ἔτι προχώματα (ξηρολίθια) τοῦ Νικηταρᾶ καὶ τῶν συστρατιωτῶν του, καὶ ἐχωρήσαμεν πρὸς τὰ Φύχτια. Ἐκεῖ κατῆλθον, εὗρον αὐθωρεὶ ἵππον, καὶ ἐνῷ ἀνεχώρουν ἐν σπουδῇ πρὸς τὸ Χαρβάτι καὶ τὰς ὑπερκειμένας Μυκήνας, ἡ ἅμαξα ἐκυλίετο εἰς τὴν ὁδὸν σπεύδουσα πρὸς τὸ Ἄργος, ὅπερ ὀλίγον ἀπεῖχεν ἐκεῖθεν.

Ὁ ἥλιος ἠγγίζεν εἰς τὴν δύσιν του, ὅτε, ὑπερβὰς τὸ Χαρβάτιον, ὁπόθεν παρέλαβον τὸν ἀναβόφευκτον ὁδηγόν, ἀνηρχόμην τοὺς ἱστορικοὺς περὶ τὴν Ἀκρόπολιν τῶν Μυκηνῶν λόφους. Χαρίεν ἐξετείνετο πρὸ ἐμοῦ τὸ Ἀργολικὸν πεδίον· τὴν πρασίνην θάλασσαν τῶν φυτειῶν διεδέχετο ἀπωτέρω ἡ κυανῆ θάλασσα τοῦ Ἀργολικοῦ κόλπου. Κῶμαι καὶ χωρίδια διέκοπτον τὸ ὁμοιόμορφον τοῦ θεάματος τῆς ξηρᾶς, πλοῖα καὶ λέμβοι διέκοπτον τὸ ὁμοιόμορφον τοῦ θεάματος τῆς θαλάσσης. Ἀριστερόθεν τὸ φρούριον τοῦ Παλαμηδίου μετὰ τῆς χθαμαλῆς Ἀκροναυπλίας ὑψοῦτο ὕπερθεν τῆς διαφαινομένης πόλεως τοῦ Ναυπλίου· δεξιόθεν ὑψοῦτο ἡ ἱστορικὴ Ἀκρόπολις τοῦ Ἄργους μὲ τὰς εἰς τὰς ἀποστάσεις τῶν μυθικῶν χρόνων σκοτιζομένας παραδόσεις της. Τῶν ἡρωϊκῶν χρόνων αἱ ἀναμνήσεις μυρμηκιῶσι περὶς τῶν τόπων τούτων. Τὸ Ἄργος ἦν ἡ ἀρχαιοτάτη τῶν πόλεων τῆς Ἑλλάδος. Εἰς τὰς ἀκτάς του ἀπεβιβάσθη ἡ πρώτη ξένη ἀποικία, ἐκεῖ δὲ καὶ εἰς τὰς Μυκήνας ἔζησαν, καὶ ἀπέθανον τοσοῦτοι ἥρωες τῶν μύθων καὶ τῶν ἐπῶν.

Ἐχώρουν βραδέως πρὸς τὰς κορυφὰς τῶν λόφων τῶν Μυκηνῶν. Προσηλούμενος ἀμερίστως πρὸς τὸν κῶνον ὃν σχηματίζει, ἐν μέσῳ ὀρέων καὶ λόφων, ἡ μυκηναία Ἀκρόπολις, ἐνόμιζον ὅτι ἔβλεπον ἐλαύνοντα τὸν ἥρωα Περσέα, τὸν πρῶτον τῶν Μυκηνῶν οἰκιστήν. Αἴφνης τὸ κομβίον τοῦ κολεοῦ πίπτει· κλίνει ὁ Περσεύς, λαμβάνει τὸν «μύκην» καὶ κτίζει τὴν πόλιν, ἣν ἐκ τοῦ μύκητος τοῦ ξίφους του ὀνομάζει Μυκήνας. Σωρεύουσι καταπληκτικοὺς λίθους περὶ τὴν Ἀκρόπολιν καὶ τὴν πόλιν αἱ χεῖρες τῶν ἀνθρώπων Κυκλώπων. Ἐγείρουσι τείχη, ἀσφαλίζουσι τὴν Ἀκρόπολιν, καὶ διὰ τῆς ἀρίστης τέχνης τῆς πρωτογενοῦς ἐκείνης ἐποχῆς, γλύφουσιν ἐπὶ τοῦ λίθου τὰ σώματα δύο λεόντων, οὓς καὶ τοποθετοῦσιν ἄνω τῆς δυτικῆς πύλης τῆς Ἀκροπόλεως. Ἡ Ἀκρόπολις καὶ ἡ πόλις ἐκτίσθη. Καὶ τὰ ἐρείπια τῆς κυκλωπείου ἐκείνης ἐργασίας ἔβλεπον ἤδη ἐγώ, βαδίζων περὶ δυσμὰς ἡλίου πρὸς τὰ ὕψη τῶν πολυχρύσων Μυκηνῶν, καὶ ἐνθυμούμενος τὸν Ἀγαμέμνονα καὶ τὸ τραγικὸν τέλος τοῦ ἀνδρός, καὶ τῆς συζύγου του τὸ διπλοῦν ἔγκλημα, καὶ τοῦ Ὀρέστου καὶ τῆς Ἠλέκτρας τὰ πάθη καὶ τὰς περιπετείας.

Ἡ ἀφιξίς μου πρὸ τοῦ «τάφου τοῦ Ἀγαμέμνονος» ἐπεράτωσεν ἀκαρίαίως τὴν μακρὰν διὰ τῶν αἰώνων ἐπιθεώρησιν, εἰς ἣν, βαδίζων, εἶχον ἀρεθῆ. Ὁ Θησαυρὸς τῶν Ἀτρειδῶν, ἢ ὁ τάφος τοῦ Ἀγαμέμνονος, εἶναι κῶνος χειροποίητος 33 ἐχων κύκλους ἀπὸ τῆς εὐρείας βάσεως ἄχρι τῆς ὀξυτάτης κορυφῆς, καὶ 18 βημάτων εὖρος ἐπὶ ἴσου μήκους. Κατὰ τὴν εἴσοδον τοῦ Θησαυροῦ ὑψοῦνται τοῖχοι ἐκ λίθου στιλπνωθέντος μήκους 35 βημάτων ἐπὶ πλάτους 8. Οἱ τοῖχοι οὗτοι ἀπὸ χαμηλοτάτων ὑψοῦνται καθ' ὅσον προχωρεῖ τις πρὸς τὴν εἴσοδον τοῦ Θησαυροῦ, ἀνεκαλύφθησαν δὲ ἐσχάτως. Ὅτε λίθος τοῦ «τάφου τοῦ Ἀγαμέμνονος» καὶ ὁ τῶν πρὸ αὐτοῦ τοίχων εἶναι ὁ ἀμυγδαλοειδής, ὁ συνήθως καλούμενος «μυγδαλόπετρα». Εἶναι λεῖος καὶ στιλπνότατος ἡ πάροδος τῶν αἰώνων ἐσεβάσθη, μετὰ τοῦ ὅλου κτιρίου, καὶ τὴν ἀπέριττον στίλβωσιν, ἣν ἡ χεὶρ τοῦ ἐργάτου ἐπέτριψεν ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τοῦ λίθου. Ὁ Παυσανίας ἐν τοῖς *Κορινθιακοῖς* του ἀφηγεῖται ἡμῖν τὰ περὶ τῶν κτιρίων, ἔνθα ἐλέγετο ὅτι ἐκρύβησαν οἱ θησαυροὶ καὶ ἴσως οἱ νεκροὶ τῶν Ἀτρειδῶν. Ὑπάρχουσι, λέγει ὁ πολύτιμος οὗτος γεωγράφος καὶ περιηγητής, ὑπάρχουσι τὰ ὑπόγεια οἰκοδομήματα τοῦ Ἀτρέως καὶ τῶν παίδων του, ἔνθα ἦσαν οἱ θησαυροί των· ὑπάρχει καὶ ὁ τάφος τοῦ Ἀτρέως καὶ τῶν μετὰ τοῦ Ἀγαμέμνονος ἐπανελθόντων ἐκ Τροίας, οὓς ἐν τῷ συμποσίῳ ἐφόνευσεν ὁ Αἴγισθος. Δεξιόθεν τῶν εἰσερχομένῳ εἰς τὸν «τάφον τοῦ Ἀγαμέμνονος» ὑπάρχει χαμηλὴ θύρα ἄγουσα εἰς σκοτεινοτάτην κοιλότητα. Ἠνάψαμεν λαμπάδα καὶ εἰσεδύσαμεν ἐντός. Οὐδέν, ἐκτὸς τῶν ἀναμνήσεών της, τῶν τραγικῶν ἴσως, ἔχει ἡ κρύπτη αὕτη. Ἐξήλθομεν καὶ ἀπεθαυμάζομεν τὴν στερεότητα τοῦ ἔργου, τὴν πληρεστάτην συντήρησίν του, τὸν περίεργον ρυθμόν του. Ὁ ὑπὲρ τὴν πύλην λίθος προκαλεῖ, διὰ τὸ μῆκος αὐτοῦ καὶ τὸ πάχος, ἐπομένως καὶ τὸ βάρος, τὴν ἔκπληξιν καὶ τὸν φόβον τοῦ παρατηρητοῦ. Χιλιάδων ἀκάδων βάρος ἕλκει ὁ λίθος οὗτος, καὶ ἡ ἐντύπωσις, ἣν προξενεῖ τοιοῦτος γίγας, ἐπισκιάζει πρὸς στιγμὴν τὴν ἐντύπωσιν ἐκ τῆς θεωρίας τοῦ ὅλου κυψελοειδοῦς ἔργου, ὅπερ φέρει τὴν προσωνυμίαν τοῦ Τάφου ἢ τοῦ Θησαυροῦ τοῦ Ἀγαμέμνονος.

Περαιτέρω ἔτι εὑρίσκεται παραπλήσιόν τι κωνοειδὲς κτίριον. Ἡ κορυφή του κατέπεσεν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους, αὐτὸ δὲ καθ' ἑαυτὸ τὸ κτίριον τοῦτο, θεωρούμενον μετὰ τὸ θησαυροφυλάκιον τῶν Ἀτρειδῶν, ἀποβαίνει ἠσσονος σημασίας καὶ προσοχῆς. Τὸ χῶμα τοῦ λόφου, τὰ σπλάγχνα τοῦ ὁποίου ὠρύχθησαν ὅπως συντελεσθῶσιν οἱ χειροποίητοι λίθινοι ὄγκοι, καλύπτει τὰς κορυφάς. Ἀμέριμνος τὸ πρὶν δνήρχετο ὁ βοσκός, ἀγνοῶν οἷα ἔργα ἠγείροντο ὑπὸ τοὺς πάδας του. Ποιμένες καὶ βουκόλοι ἐπάτουν τοὺς θησαυροὺς καὶ τὸν τάφον τοῦ Ἀγαμέμνονος, τοῦ βασιλέως τῶν βασιλέων!!

Ἀπὸ τῶν λόφων, ἔνθα ἦσαν τὰ μνημεῖα ἐκεῖνα τῆς ἀρχαιοτάτης καὶ περιεργοτάτης τέχνης, ἐβάδισα πρὸς τὴν ὑπερκειμένην Ἀκρόπολιν τῶν Μυκηνῶν. Ἔβλεπον ἐγγύτερον ἤδη τείχη, ἅτινα ἐσεβάσθη καὶ ὁ χρόνος αὐτός, ἐσάλευσεν ὅμως καὶ κατέσκαψεν ὁ ἄνθρωπος. Ὁ εὐγενὴς ἐνθουσιασμός, ὑφ' οὗ συναρπασθέντες οἱ Μυκηναῖοι ἐξέπεμψαν εἰς τὰς Θερμοπύλας προμάχους κατὰ τῶν Περσῶν, ἐξέκαυσε τὸ ζηλότυπον αἴσθημα τῶν Ἀργείων. Τὰ τείχη, ἅτινα ἐφαίνοντο θεμελιωθέντα ἐν τῷ κέντρῳ αὐτῷ τῆς γῆς, κατεβλήθησαν ὑπὸ τῶν κατοίκων τῆς γειτονικῆς πόλεως, οἵτινες κοινὴν ἔχοντες πρὸς τοὺς Μυκηναίους τὴν καταγωγήν, καὶ κοινὰς τὰς παραδόσεις, ἐξεμάνησαν ἀγρίως κατ' αὐτῶν, ἴσως διότι ἦσαν συγγενεῖς των. Ἀπὸ τῆς ὀργῆς τῶν Ἀργείων ἐσώθη ἡ πόλη τῶν λεόντων, ἡ κυρία τῆς Ἀκροπόλεως εἴσοδος, κληθεῖσα οὕτω ἀπὸ δύο λεόντων, οἵτινες γλυφέντες ἐπὶ τριγωνοειδοῦς φαιοῦ λίθου, ἵστανται ὕπερθεν τῆς εἰσόδου. Ἔμεινα πολλὴν ὥραν θεωρῶν τοὺς λέοντας τῆς Ἀκροπόλεως τῶν Μυκηνῶν. Λεόντων χεῖρες τοὺς ἔγλυψαν καὶ εἰς λεόντων ἐστήθησαν πύλας. Θὰ προσεῖδεν αὐτοὺς ὁ Ἀγαμέμνων, ὅτε ἀπήρχετο εἰς Τροίαν τιμωρὸς τῆς πανελληνίου ὕβρεως, καί, ἐπανακάμπτων παρὰ τὴν ἀφιλόν καὶ ἐπίορκον σύζυγόν του, θὰ ἐθεώρησε πάλιν χαίρων τοὺς ἀκρωτηριασθέντας ἤδη λέοντας, ἀγνοῶν ὅτι μετ' ὀλίγας στιγμὰς θὰ κατήρχετο ἀδόξως εἰς τὸν ᾅδην, αὐτός, ὃν ἐσεβάσθησαν τῶν Θεῶν καὶ τῶν Τρώων τὰ ἔγχη. Οἱ λέοντες εἶναι ἀκέφαλοι. Ἵστανται παραλλήλως, χωριζόμενοι ὑπὸ κίονος, παρὰ τὴν βάσιν τοῦ ὁποίου ἀναπαύονται οἱ δύο ἐμπρόσθιοι πόδες ἑκάστου λέοντος, τῶν ὀπισθίων ποδῶν στηριζομένων εἰς χαμηλοτέραν βάσιν. Καί τοι, ἐλλειπουσῶν τῶν κεφαλῶν, ἡ δύναμις τῆς ἐκφράσεως καταστρέφεται, οὐχ ἧττον οἱ λέοντες τῶν Μυκηνῶν προξενοῦσι βαθυτάτην ἐντύπωσιν. Ὁ λίθος εἶναι φαιοπράσινος· ἴσως ἀρχικῶς ἦτο μόνον φαιός. Ὡς ἔργον τέχνης θεωρούμενοι οἱ λέοντες εἶναι ἀξιοσημείωτοι ὑπὸ πᾶσαν ἔποψιν, ἅτε δὴ ἐνδεικνύντες τὴν κατάστασιν τῆς τέχνης κατὰ τοὺς ἀρχαιοτάτους καὶ εὐτυχεῖς ἐκείνους χρόνους ὅτε οἱ Θεοὶ κατήρχοντο τῶν κορυφῶν τοῦ Ὀλύμπου, καὶ οἱ ἄνθρωποι, ὑπέρτεροι τῶν νόμων τῆς φύσεως, ἐγεννῶντο ἐκ τῶν κόλπων τῆς γῆς, ἢ ἐκαλοῦντο Κύκλωπες, ὑπέρτεροι δηλονότι θνητοί, δυνάμενοι νὰ συντελῶσι καταπληκτικὰ ἔργα, ἅτινα διὰ τὸ ἐπιβάλλον αὐτῶν καὶ τὸ ἔκτακτον οἱ μεταγενέστεροι ἐκάλουν Κυκλώπεια.

Εἰσερχόμενοι διὰ τῆς πύλης τῶν λεόντων, εὑρίσκόμεθα πρὸ κυκλικοῦ περιβόλου, ἀπὸ τῶν σπλάγχνων τοῦ ὁποίου ἀνωρύχθησαν οἱ κοσμοῦντες τὰς αἰθούσας τοῦ Μετσόβειου Πολυτεχνείου μυκηναῖοι θησαυροί. Λίθοι εὐτάκτως τεταγμένοι ὑπὸ τῶν ἀνασκαψάντων τοὺς τάφους μαρτυροῦσι τὰς θέσεις, ἀφ' ὧν ἐξήχθησαν τὰ κειμήλια ἐκεῖνα. Εἶδον τὴν θέσιν ὁπόθεν ἐξήχθη ὁ σκελετὸς ἐκεῖνος, ὁ φημισθεὶς ὡς δηθὲν σκελετὸς τοῦ Ἀγαμέμνονος. Εἶδον μετὰ μικρόν, ὅτε κατῆλθον εἰς τὸ χωρίον Χαρβάτι, καὶ τὸν σκελετόν. Ὁμολογῶ ὅτι κατελήφθην ὑπὸ βιαιοτάτων συγκινήσεων. Τηρεῖται ἐντὸς θήκης ὑελίνης· εἶναι ἐντελῶς ἄμορφος, μελανὸς καὶ φαίνεται χωμάτινος μᾶλλον καὶ ἐπίπεδος ὄγκος. Ἀλλ' εἰς τὴν ἀνωτέραν κορυφὴν διακρίνονται εὐκρινέστατα οἱ ὀδόντες. Τοὺς ἠρίθμησα. Ἀνευρέθη ἐκεῖ, χρυσοῦν ἔχων καὶ ἐγγλυφὸν προσωπεῖον καὶ ξίφος παρὰ τὸ πλευρόν. Ἐτηρεῖτο εἰς καλλίστην σχετικῶς κατάστασιν, ἀλλ' ἡ ἐπιρροὴ τοῦ ἀτμοσφαιρικοῦ ἀέρος τὸν ἔλυσε μικρὸν μετὰ τὴν ἐκταφήν. Τίνος εἶναι ὁ ἐν τῇ μυκηναίᾳ Ἀκροπόλει ἐκταφεὶς νεκρός, ὁ προσιτὸς εἰς τὴν θέαν παντὸς ἐπισκεπτομένου τὸ Χαρβάτιον; Ἐὰν δὲν ἦναι τοῦ βασιλέως τῶν βασιλέων, εἶναι πιθανῶς ἑνὸς τῶν στρατιωτῶν του. Ὁ σκελετὸς ἐκεῖνος ἔζη ποτέ, ἐνεπνέετο, καὶ ἐμάχετο. Ὁ ἀνὴρ οὗ ἦτο ὁ σκελετὸς ἔπλευσεν εἰς Τροίαν, ἐχειρίσθη τὰ ἱστία τῆς θοῆς νηός, ἠγρύπνησε παρὰ τὴν θίνα τῆς ἀτρυγήτου θαλάσσης. Ὑπὸ τὰ τείχη τοῦ Ἰλίου συνήντησε πιθανῶς τὸν Ἕκτορα, καὶ ἐδίωξε καὶ ἐδιώχθη ὑπὸ τοῦ ἀρίστου τῶν Τρώων. Προσεῖδε μαχόμενον τὸν θεῖον Ἀχιλλέα, τὸν Διομήδη, καὶ τὸν Αἴαντα, τὸ κῦδος τῶν Ἀχαιῶν. Εἶδε νεκρὸν τὸν Ἕκτορα καὶ ἤκουσε τοὺς θρήνους τοῦ Πριάμου. Καὶ ὅτε τὸ ἄδωρον τοῦ ἵππου δῶρον μετηνέχθη ἐντὸς τῶν τρωϊκῶν τειχῶν, ἴσως ὁ ἀνήρ, τὸν σκελετὸν τοῦ ὁποίου εἶδον, ἦν ἐν τῷ κοίλῳ τοῦ ἀπίστου δώρου. Ἤνοιξε τὰς πύλας, καὶ παρέστη μάρτυς τῆς σφαγῆς καὶ τῶν θρήνων τῆς Ἑκάβης. Εἰς πόσας ἀφιέμην ἀναμνήσεις καὶ εἰς πόσας σκέψεις! Βεβαίως εἶναι παράτολμοι· νομίζω ὅμως ὅτι εἶμαι ὀλίγον συγγνωστός. Ἱστάμην ἐπὶ τῆς γῆς τῶν Μυκηνῶν, καὶ ἔβλεπον τὸν σκελετὸν πολεμιστοῦ ἐκταφέντος ἀπὸ τῶν ἐρειπίων, καὶ ἔχοντος ξίφος καὶ δόρυ ἄμοιον πρὸς τὸ τοῦ Αἴαντος καὶ τοῦ Ἀχιλλέως.

Ἀπὸ τῆς Ἀκροπόλεως.

Οἱ λόφοι, ἔνθα εὕρηνται τὰ ὑπόγεια τῶν Ἀτρειδῶν θησαυροφυλάκια, εἶναι ὑψηλὸν σημεῖον τῆς μυκηναίας περιοχῆς. Ὑψηλότερον εἶναι τὸ σκαφὲν ἐπίπεδον, εἰς ὃ εἰσέρχεταί τις διὰ τῆς πύλης τῶν λεόντων καὶ ὅπου εἶναι ὁ περίβολος καὶ οἱ τάφοι. Ὑψηλότατον δὲ πάντων τῶν σημείων εἶναι ἡ κορυφὴ τῆς Ἀκροπόλεως, πρὸς ἣν ἤδη ἀνήλθον.

Ἡ Ἀκρόπολις τῶν Μυκηνῶν εἶχε κτισθῆ ἐπὶ τῆς κορυφῆς κωνοειδοῦς ὑψηλοῦ λόφου, ἐν μέσῳ μεσημβρινοδυτικῶν λόφων εὑρισκομένου, καὶ ὀρέων τριγωνικῶς ὑψουμένων πρὸς ἀνατολὰς καὶ πρὸς βορρᾶν. Ὅπως πάντα εἶχον ἀλλάξει εἰς τὴν γῆν ταύτην, ἠλλαξαν καὶ τὰ ὀνόματα τῶν ὀρέων, ἀφ' ὧν μόνη ἡ Εὔβοια, ἡ ἀπώτατον πρὸς ἀνατολὰς ἐκτεινομένη, διετήρησε τὸ ἀρχαῖον αὐτῆς ὄνομα. Κατὰ παράδοξον σύμπτωσιν, τὰ δύο ἔτερα τριγωνοειδῆ ὄρη, τὰ ὁρίζοντα βορειοανατολικῶς τὴν Ἀκρόπολιν τῶν Μυκηνῶν, φέρουσιν ὀνόματα Ἑβραϊκὰ (προφήτης) Ἠλίας ἢ Μάρθα, καὶ Σάρρα. Πέραν τῆς Σάρρας ἐκτείνεται τὸ ὄμορον ὄρος Εὔβοια, τηρήσαν τὸ ἀρχαῖον αὐτοῦ ὄνομα, καὶ πέραν τῆς Εὐβοίας εὕρηνται ἐσπαρμένα τὰ λείψανα τοῦ Ἡραίου, τοῦ περικαλλοῦς ἐκείνου ναοῦ τῆς Ἥρας, εἰς τὴν δικαίαν καὶ πανελλήνιον φήμην τοῦ ὁποίου νέον προσέθηκε κλέος ἡ εὐσεβὴς ἀφοσίωσις τοῦ Κλεόβιος καὶ τοῦ Βίτωνος, τῶν δύο φιλομητόρων Ἀργείων, οἵτινες ἐζεύχθησαν καὶ ἔσυραν εἰς τὸν ναὸν τὴν ἅμαξαν τῆς μητρός των.

Εἰς τὸ ἀκρότατον ὕψος τῆς Ἀκροπόλεως ἔφθασα ὅτε ὁ δύων ἥλιος σχίζων τὰ νέφη, ἐσκόρπιζεν ἐπὶ τῆς ἐλλειψοειδοῦς ἐκτάσεως, ἐπὶ τῶν ὀρέων, τοῦ πεδίου καὶ τῆς θαλάσσης τὰς ἐσχάτας ἀκτῖνάς του. Ἀφῆκα τὸν ὁδηγόν, καὶ ἐκάθησα μόνος ἐπὶ τοῦ ξηροῦ καὶ ἀθερίστου χόρτου ὅστις φύεται εἰς τὰ βασίλεια τοῦ Ἀγαμέμνονος. Δροσερὰ ἀγχίαλος αὔρα ἐπιπνέουσα ἀνεκίνει τὰ ξηρὰ τῆς Ἀκροπόλεως χόρτα καὶ ἀπετέλει εἶδός τι πενθιμωτάτης μουσικῆς, ἄριστα ταυτιζομένης πρὸς τὴν ἐρημίαν καὶ τὰς ἰδέας, ἃς ἐνέπνεον οἱ τόποι ἐκεῖνοι. Ἡ ἀγχιάλος θάλασσα ἐρευτιδοῦτο ἐλαφρῶς, ἀπὸ τῆς πνεούσης αὔρας, ἥτις ψαύουσα τὸ χλοερὸν πεδίον συνέκαμπτε τὰ λήϊα καὶ τοὺς θάμνους καὶ ἤρχετο χαλαρῶς νὰ ἐκπνεύσῃ παρὰ τὰ ὕψη τῆς Ἀκροπόλεως, ἔνθα τοσοῦτοι ἐξέπνευσαν αἰῶνες καὶ τοσοῦτοι ἥρωες.

Ἄνθρωποι καὶ ἡμίθεοι, ἔνοχοι καὶ ἀθῷοι, εὐτυχεῖς καὶ δυσδαίμονες, οἱ πάντες ἀπὸ τοῦ Περσέως ἄχρι τοῦ Αἰγίσθου καὶ τοῦ Ἀγαμέμνονος συνεφύροντο ἀναμιξ ἐν τῷ ἐγκεφάλῳ μου. Ἡ ἄμεσος τῶν τόπων θεωρία ἐξάπτουσα τὸ πνεῦμα, μοὶ παρουσίαζε ζῶντας καὶ δρῶντας τοὺς Πελοπίδας. Σχεδὸν ἔβλεπον παρὰ τὴν ἀκτὴν ἕτοιμα τὰ πλοῖα, ἅτινα ἔμελλον νὰ μεταφέρωσιν εἰς Τροίαν τὸν ἡγεμόνα καὶ τοὺς στρατούς, σχεδὸν ἔβλεπον τοῦ μικροῦ Ὀρέστου τὰς ὠωπείας πρὸς τὸν πατέρα του, καὶ ἤκουον τοὺς θρήνους τῆς Κλυταιμνήστρας, οἵτινες ἐνδέχεται τότε νὰ ἦσαν εἰλικρινεῖς. Ὁ Ἀγαμέμνων ἐκάλει παρά τινα τῶν ἀνακτόρων του γωνίαν τὸν Αἴγισθον, συνίστα αὐτῷ τὰ τέκνα καὶ τὴν σύζυγόν του, καὶ κατήρχετο τῆς Ἀκροπόλεως προπεμπόμενος ὑπὸ τοῦ λαοῦ του, ἐφ' οὗ δὲν ἔμελλε πλέον ποτὲ νὰ βασιλεύσῃ.

Μυθικοὶ ἦσαν οἱ χρόνοι ἐκεῖνοι, ἀλλ' οὔτε τοῦ Ἀγαμέμνονος ἡ ἀνδρεία, οὔτε τῆς Κλυταιμνήστρας τὸ ἔγκλημα δύνανται νὰ ἦναι μῦθοι. Τὰ ἔτη διεδέχοντο τὰ ἔτη. Τὸ κάλλος μιᾶς γυναικός, καὶ πλειότερον ἡ ἀπιστία της, ἀνεστάτωσε τὴν Ἑλλάδα, καὶ δεινὸς ἐξετυλίσσετο παρὰ τὰ τρωϊκὰ πεδία τῶν Τρώων καὶ τῶν Ἑλλήνων ὁ ἀγών. Αἱ θεαὶ καὶ οἱ θεοί, ὅσοι δὲν ἐμάχοντο εἰς τὰς τάξεις τῶν ἀντιπάλων, ἠγωνίων θεώμενοι ἀπὸ τῶν κορυφῶν τοῦ Ὀλύμπου, τὴν ἔκβασιν τῶν μαχῶν. Θνητοὶ κατεδίωκον τοὺς ἀθανάτους, καὶ ἀθάνατοι συνέτριβον τοὺς θνητούς. Τὰ

ἔγχος τοῦ Διομήδους διαπερᾷ τὴν ἀφρόπλαστον θεὰν Ἀφροδίτην· ἰχὼρ χρωννεῖ τὰς ἀβρὰς σάρκας της, καὶ τὰ δακρυα πλημμυροῦσι τοὺς ὀφθαλμούς της· ἀλλ' ὁ ἀργεῖος ἄνακτ τὸν Αἰνείαν βλέπει πρὸ αὐτοῦ, καὶ τὸν Αἰνείαν νομίζων ὅτι πλήσσει, τραυματίζει τὴν Ἀφροδίτην. Οἱ ὁρμητικοὶ ἵπποι του καταφέρουσι βιαίως τὸ ἅρμα, κραδαίνεται καὶ πάλιν τὸ δόρυ, ὅτε ἠντηρένη ἐγκαταλείπει τὴν μάχην ἡ θεά. Ἠττήθη, ἀλλ' εἰς τὴν μάχην... Δὲν ἦτο ἐκεῖ τὸ σταδιόν της. Ἐκείνη ἐνίκα ἀλλαχοῦ...

Οἱ ἐνιαυτοὶ διεδέχοντο τοὺς ἐνιαυτούς. Ἀπὸ τὰς τρωϊκὰς ἀκτὰς οὐδεὶς ἔφθανεν ἄγγελος, ὅπως παραμυθήσῃ τὰς θλίψεις καὶ στηρίξῃ τὰς ἐλπίδας τῶν μητέρων καὶ τῶν τέκνων, ἅτινα εἰς τὸν μαστὸν εἶχε καταλίπει ὁ ἀπερχόμενος πολεμιστής, καὶ ἐν ἀρχομένῃ ἡβῇ ἔμελλε νὰ χαιρετήσῃ ὁ ἐπανακάμπτων πατήρ. Δεινὸς ἐμαίνετο ὁ ἀγὼν παρὰ τὸ Ἴλιον, ἀλλὰ δεινότεροι ἐκόχλαζον οἱ πόθοι τοῦ νόστου εἰς τὰ στήθη τῶν Ἀχαιῶν. Εἰς στιγμὴν ἀπροσδοκήτου ὀργῆς ἅπτεται τοῦ ξίφους του ὁ θεοειδὴς Ἀχιλλεύς, καὶ ὁρμητικὸς θέλει νὰ ἐπιτεθῇ κατὰ τοῦ Ἀγαμέμνονος. Ἀλλ' ἀναστέλλεται. Νεφέλη φαεινὴ καλύπτει αἰφνιδίως τὸν Μυρμιδόνα ἥρωα καὶ τὸ ὄνομα τῆς Ἀθηνᾶς ἠχεῖ ἐν μέσῳ τοῦ κύκλου τῶν ἡγεμόνων καὶ τῶν πολεμιστῶν. Ὑπόδρα βλέπων ἀπομακρύνεται ὁ πολυμήχανος Ὀδυσσεύς, καὶ ὁ Αἴας, ὡς φρουριον κινούμενον, βαίνει πρὸς τὴν ἀκτήν. Εἰς τὴν σκηνήν του ἀποσυρόμενος ὁ θεῖος Ἀχιλλεὺς μελετᾷ ἐκδίκησιν· οὔτε ἐνδύεται πλέον τὴν καλλιτεχνικὴν παν-οπλίαν του, οὔτε φαίνεται εἰς τοὺς στοίχους τῶν Ἀχαιῶν. Ἀναθαρροῦσιν οἱ Τρῶες. Ὁ Ἕκτωρ περιάγει νικηφόρον τὸ ἅρμα του παρὰ τὰς σκηνὰς αὐτὰς τῶν Ἑλλήνων, καὶ κόπτει τὴν ζωὴν τοῦ Πατρόκλου. Ἀλλὰ κόπτει καὶ τοῦ Ἀχιλλέως τὴν μῆνιν, καὶ τὸ νῆμα τῶν ἡμερῶν του καὶ τοῦ Ἰλίου καὶ τοῦ Πριάμου τὴν ἐλπίδα. Ἤδη, δάκρυα χέων, ζητεῖ τὸν νεκρὸν τοῦ υἱοῦ του ὁ ταλαιπώρος Πρίαμος. Ὁ Αὐτομέδων νύσσει τοὺς ἵππους· ὁ Ἀχιλλεὺς σκορπίζει τὸν κερουνὸν διὰ τοῦ βλέμματος καὶ τὸν θάνατον διὰ τοῦ δόρατος, ὁ δὲ νεκρὸς τοῦ Ἕκτορος, προσδεδεμένος εἰς τὸ ἅρμα, σπαράσσεται κατὰ τῶν πετρῶν. Δυστυχὴς Ἀνδρομάχη! ἀκούω τοὺς θρήνους σου· θλιβερὰ μοῖρα ἀναμένει τὸν Ἀστυάνακτα. Θρηνοῦσιν οἱ Τρῶες γέροντες, ἀλλ' αἴφνης ἰδοὺ ἡ ἀπιστος Ἑλένη, τῶν συμφορῶν ἡ αἰτία, παρέρχεται τὴν ἀγοράν. Τὴν βλέπουσιν οἱ Τρῶες, λησμονοῦσι τὸν Ἕκτορα καὶ ἀμνηστεύουσι τὸν μακρὸν καὶ πολύνεκρον ἀγῶνα.....

Ἀλλ' ἡ εἱμαρμένη τοῦ Ἰλίου ἡμέρα εἶχεν ἐπέλθει. Ἔαλω ἡ Τροία, ὁ Πρίαμος ἐσφάγη, ἱκέτης παρὰ τὸν βωμόν, καὶ δούλη σύρεται ἀπὸ τῆς κόμης ἡ σφαγέντων τέκνων μήτηρ Ἑκάβη. Ἤδη τὰ πυρὰ ἀπὸ κορυφῆς εἰς κορυφὴν ἀναφθέντα ἀγγέλλουσιν εἰς τὴν Ἑλλάδα τὴν ἅλωσιν τῆς Τροίας. Τὰ προμνήσια τῶν Ἑλληνικῶν νηῶν λύονται καὶ τὰ ἱστία ἀναπετάνυνται εἰς οὔριον πνεῦμα. Οἱ οἰκοῦντες ἐδαλιάθησαν ἄριστοι καὶ ταχὺν νόστον ἀνήγγειλαν οἱ μάντεις. Θὰ ἴδωσι τὰς πατρίδας των οἱ Ἀχαιοί! Πόσειδον πάτερ, ἐπάκουσον. Δέκα ἀποῦσίασαν ἔτη!

Ἀπὸ τοῦ ὕψους τῆς Ἀκροπόλεως τῶν Μυκηνῶν βλέπει ἡ Κλυταιμνήστρα τὰ πλοῖα τοῦ Ἀγαμέμνονος καὶ ὠχρότης βάφει τὰς παρειάς της. Καλεῖ τὸν Αἴγισθον, τὸν Αἴγισθον ἐκεῖνον ὅστις τιμὴν καὶ θρόνον ἥρπασεν ἀπὸ τὸν στρατάρχην τῶν Ἀχαιῶν! «Ἔρχεται!» λέγει ἡ χάλκα, καὶ τὸ ἀπαίσιον βλέμμα της, συναντᾷ τὸ βλοσυρὸν καὶ ἐκφραστικὸν βλέμμα τοῦ ἐραστοῦ της.....

Ἀντηχεῖ ἐκ παιάνων ἡ πόλις καὶ ἡ Ἀκρόπολις τῶν Μυκηνῶν. Ὁ ἄναξ Ἀγαμέμνων ἐπανῆλθε νικητής. Παράφορος ἀσπάζεται τὸν ἄνακτα, παρὰ τὴν πύλην τῶν λεόντων, ἡ βασίλισσα, ἡ ἄπιστος γυνὴ καὶ σύζυγος. Κλίνει ὁ Αἴγισθος τὴν κεφαλήν, ἐνῷ ὁ ἄναξ περιπτύσσεται τὰ τέκνα καὶ τὴν σύζυγον. Ἤδη ὁ ἥλιος ἔδυσε. Βραδὺ ἐπῆλθε τὸ σκότος ἀνὰ τὴν γῆν, καὶ εἰς τὸ δεῖπνον τῆς χαρᾶς καλεῖται ὑπὸ τῆς συζύγου του ὁ ἄναξ.... Εἰσῆλθε..... Τὸν ἔσφαξαν.....

Καὶ εἰς τὰς θέσεις, ὅπου ἔζησε καὶ ἐσφάγη ὁ Ἀγαμέμνων διέτριβον τὴν στιγμὴν ἐκείνην, ἀπὸ τῶν θέσεων τούτων ἔβλεπον δύοντα τὸν ἥλιον ὄπισθεν τῶν ὀρέων τῆς Ἀργολίδος καὶ τῆς Ἀρκαδίας. Διετέλουν ἐν πλήρει αἰσθημάτων ἐπαναστάσει· ἠγέρθην καὶ ἠρξάμην περιπατῶν ἐπὶ τῆς κορυφῆς τῆς Ἀκροπόλεως. Μικρὸν κατὰ μικρὸν ἐσκιάζοντο τὰ πέριξ μου ἀντικείμενα· ὁ ὁδηγός μου ἐπεφάνη, καὶ ἡ ὥρα τῆς ἀναχωρήσεως εἶχεν ἐπιστῇ. Κατῆλθον τὸν λόφον ἀπὸ τῆς βορείας αὐτοῦ πλευρᾶς. Εἶδον τὴν μικρὰν καὶ χαμηλὴν πρὸς βορρᾶν πύλην οὐδὲν τὸ ἀξιοσημείωτον ἔχουσαν, καὶ κάμψας προσεπέλασα καὶ πάλιν τὴν πύλην τῶν λεόντων, ἣν ἐθεώρουν πόρρωθεν. Πόσον ἦσαν εὔγλωττοι οἱ λίθοι ἐκεῖνοι, πόσον ἰσχυρῶς ἐλάλουν εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ ἀνθρώπου, καὶ ποίας παρῆγον σκέψεις..... Τὴν Περσείαν κρήνην δὲν εἶδον ἐν τοῖς ἐρειπίοις, οὔτε τῆς Κλυταιμνήστρας τὸ μνῆμα. Ἑτάφη μετὰ τοῦ συνενόχου της Αἰγίσθου περιφρονητικῶς ἔξω τῶν τειχῶν.

Ἵππευσα ἀπωτέρω τοῦ τάφου τοῦ Ἀγαμέμνονος καὶ ἐὰν ἀπεχωριζόμην περιλύπως τῶν τόπων, οὓς ἐκλέισεν ἡ ἀρχαιοτάτη παράδοσις, τὸ ἔπος καὶ τὸ δρᾶμα, δὲν μοὶ ἦτο δυνατὸν οὐδ' ἤθελον ν' ἀποχωρισθῶ τῶν συλλογισμῶν μου, οἵτινες πάντες ἀνεφέροντο εἰς τὰς Μυκήνας καὶ τοὺς ἐνδόξους ἥρωας τῆς πόλεως, ἧς σιωπηλὰ εἶχον πρὸ ἐμοῦ καὶ ἄμορφα τὰ ἐρείπια. Ἤρκει ὅτι τὴν ὁδόν, πρὸς ἣν ἐχώρουν ἐν τῇ νυκτὶᾳ ἐκείνῃ ὥρᾳ, ἐβάδισεν ἄλλοτε ὁ Ἀγαμέμνων καὶ ὅτι εἰς τοὺς λόφους τούτους πλανώμενος διελέγετο ἴσως πρὸς τὸν Μενέλαον, περὶ τῆς ὕβρεως καὶ τοῦ τρόπου τῶν ἀντιποίνων. Πρὸς στιγμὴν ἀνεμνήσθην καὶ τῆς περικαλλοῦς ἐκείνης δεσποίνης, χάριν τᾶς ὁποίας ἐσφάγησαν λαοί, ἐστείρευσαν ποταμοί, ἐκορέσθησαν πτωμάτων τὰ ὄρνεα, καὶ ἐνεπρήσθησαν πόλεις καὶ ἱερά. Οὐδέποτε μεγαλειτέρα ἢ φοβερωτέρα θυσία προσηνέχθη εἰς τὸν βωμὸν τῆς γυναικείας καλλονῆς! Ἀλλόκοτός τις σκέψις ἐπεφοίτησεν αἴφνης ἐπὶ τὸ πνεῦμά μου! Ἐσκέφθην ὅτι οἱ μεταγενέστεροι ἔπρεπεν, ἂν οὐχὶ νὰ εὐγνωμονῶμεν, τοὐλάχιστον νὰ κρίνωμεν ἐπιεικέστερον τὸ ὀλίσθημα τῆς Ἑλένης, ἀφοῦ εἰς αὐτὸ ὤφειλεν ὁ κόσμος τὰ ἐντελέστερα τῆς ἐπικῆς ποιήσεως ἀριστουργήματα.

Κατῆλθον τοὺς λόφους τῶν Μυκηνῶν, καὶ μετὰ μίαν ὥραν ἤμην εἰς τὸ χωρίον Φύχτια, μοχθῶν ν' ἀνεύρω ἵππον ὅπως ἀναχωρήσω τὴν ἐπαύριον. Τοὺς ὑψίστους ῥεμβασμοὺς εἶχον διαδεχθῆ ἐξ ἀνάγκης οἱ περισπασμοὶ καὶ αἱ πεζότητες τοῦ καθ' ἡμέραν βίου.....

(Ἔπεται ἡ Νέμεσις καὶ ἡ Στυμφαλία).

ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΠΑΓΑΝΕΛΗΣ

ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ ΕΞ ΑΜΕΡΙΚΗΣ

(ΓΛΩΣΣΗΣ ΠΑΡΟΛΙΣΘΗΜΑΤΑ)

Ἐκ τῆς ἐν ταῖς ἐφημερίσι διεξαχθείσης συζητήσεως περὶ «*ἐμπορικοῦ ἰσοζυγίου*» ἄδηλον ἔτι μένει ποίας πραγματικὰς ὠφελείας θὰ πορισθῇ τὸ κράτος. Οἱ φιλόκαλοι δ' ὅμως τῆς «Ἑβδομάδος» ἀναγνῶσται δύνανται νὰ ἔχωσι θετικὸν ἐκ τῆς συζητήσεως ταύτης κέρδος τὴν ἀποφυγὴν γλωσσικῶν τινων ὀλισθημάτων, εἰς ἃ κατήχθησαν οἱ συζητοῦντες.

Τῆς λέξεως *συμπερασμὸς* κακῶς γίνεται χρῆσις ἐν «Ἀκροπόλει (Ἀριθ. 1140 σελ. 1 στῆλ. 3.) ὡς συνώνυμος τοῦ *ὑπόθεσις, προϋπόθεσις, ὑπολογισμὸς* εἰκασία. Ἡ λέξις *συμπερασμὸς* οὐδὲν ἕτερον σημαίνει ἢ ὅτι ἡ εὐχρηστοτέρα ταύτης λέξις συμπέρασμα, ἤτοι τὴν λογικὴν ἐκ δύο προκειμένων προτάσεων προκύπτουσαν κ ολ ουθίαν. Ἐπὶ τοιαύτης λοιπὸν ἐννοίας μόνον ἐπιτρέπεται νὰ ποιώμεθα χρῆσιν τῆς λέξεως συμπερασμός, ἂν ἡ πρὸς τὴν *κοινολογίαν* καὶ ποικιλίαν κλίσις ἡμῶν μὴ ἀρέσκηται εἰς τὴν χρῆσιν τοῦ κοινοτέρου καὶ δοκιμωτέρου *συμπεράσματος*.

Ἐν δὲ στήλῃ 5 ἀναγινώσκομεν· Εἶναι δυνατὸν ὁ ἐπιστημονικῶς ἐξετάζων τὰ πράγματα ὑπὸ τοιοῦτον *μανδραγόραν καθεύδει*, κτλ. Ἤδη ὁ κ. Κόντος ἐδίδαξεν ἐν «Λογίῳ Ἑρμῇ» (Τόμ. Ε. Τεῦχ. Α' σελ. 4. § 5.) οὐχὶ *ὑπὸ μανδραγόραν*, ἀλλ' ὅτι *ὑπὸ μανδραγόρα τις καθεύδει* ἢ *ὑπὸ μανδραγόρου τις καθεύδει*· ἢ καὶ *ἐκ μανδραγόρου τις καθεύδει* διότι ὑπὸ τὸν μανδραγόραν δὲν εἶνε δυνατὸν νὰ κοιμηθῇ τις, ἀλλὰ πίνων μανδραγόραν καὶ ναρκούμενος ὑπ' αὐτοῦ κοιμᾶται.

Ὁ μανδραγόρας ἀναριμνήσκει ἡμᾶς ἄλλην ὁμοίαν φράσιν. *Τὴν σπάθην τοῦ Δαμοκλέους. Μ' ἐπαπειλεῖ ὡς σπάθη τοῦ Δαμοκλέους. Ἐπικρέμαται ἐπὶ τῆς κεφαλῆς μου. ὡς σπάθη τοῦ Δαμοκλέους*, μοῦ ἐπισείει τὸ περιστατικὸν τοῦτο ὡς σπάθην τοῦ Δαμοκλέους καὶ ἄλλα τοιαῦτα συχνάκις ἀναγινώσκομεν, ἐξ ὧν πειράζεταί τις νὰ πιστεύσῃ ὅτι ὁ Δαμοκλῆς ἐπεκρέμασεν ἐπὶ τὴν κεφαλήν τινος τὴν ἑαυτοῦ σπάθην. Τὸ πρᾶγμα δ' ὅμως ἔχει ἄλλως. Ἰδοὺ πῶς διηγεῖται τοῦτο ὁ Κικέρων ἐν Disputationes tusculanae. *Βιβ. 5. κεφ. 21.*

Ὁ Δαμοκλῆς, εἰς τῶν κολάκων Διονυσίου τοῦ τῶν Συρακουσῶν τυράννου, ἐξῆρεν ἔν τινι συνδιαλέξει τὰς στρατιωτικὰς δυνάμεις, τὴν βασιλικὴν μεγαλοπρέπειαν, τὸν ὄλβον, τὴν λαμπρότητα τῶν ἀνακτόρων καὶ τὴν ἄλλην τοῦ τυράννου εὐτυχίαν καὶ ἰσχυρίζετο ὅτι οὐδέποτε ὑπῆρξεν εὐδαιμονέστερος αὐτοῦ ἄνθρωπος.— Θέλεις λοιπόν, ὦ Δαμόκλεις, νὰ δοκιμάσῃς ταύτην τὴν εὐδαιμονίαν, ἀφ' οὗ τόσον ἐνθουσιᾷς ὑπὲρ αὐτῆς, καὶ νὰ γευθῇς ταύτης τῆς ἐμῆς εὐτυχίας; Ὅτε ἐξήνεγκεν ὁ Δαμοκλῆς τὴν ἐπιθυμίαν του, διέταξεν ὁ Διονύσιος νὰ καθίσωσιν αὐτὸν ἐπ' ἀνακλίντρου χρυσοῦ, ἐπεστρωμένου δι' ὑφάσματος λαμπροτάτου καὶ δι' ἐξαιρέτων ζωγραφημάτων πεποικιλμένου. Πολλαὶ δὲ τράπεζαι ἱαταντο πέριξ ἀργύρῳ καὶ χρυσῷ κεκοσμημέναι. Διὰ τὴν τράπεζαν διέταξε νὰ παρίστανται αὐτῷ νέοι ἐκλεκτοὶ καλλονῆς ἐξόχου· ἕτοιμοι νὰ ὑπηρετήσωσι προθυμότατα εἰς πᾶν τοῦ Δαμοκλέους νεῦμα. Πέριξ ἐπλήρουν τὴν αὔραν τῶν ὀσμῶν αἱ εὐωδέσταται καὶ ὑπῆρχον οἱ ὡραιότατοι στέφανοι· ἀρώματα ἐκαίοντο, ἡ δὲ τράπεζα ἔγεμεν ἐκλεκτοτάτων καὶ σπανιωτάτων ἐδεσμάτων. Ὁ Δαμοκλῆς ἐφαίνετο εὐδαιμονέστατος. Ἀλλ' ὅμως ἐν τῷ μέσῳ τῆς λαμπρότητος ταύτης ἐξήρτησεν ὁ Διονύσιος διὰ τριχὸς ἵππου ἐκ τοῦ φατνώματος φλογερὸν ξίφος κατὰ τοιοῦτον τρόπον ὥστε νὰ ἐπικρέμαται ἐπὶ τοῦ τραχήλου τοῦ Δαμοκλέους. Ὅτε εἶδε τοῦτο ὁ Δαμοκλῆς οὔτε τοὺς ὡραίους ἐκείνους θεράποντας ἤθελε πλέον νὰ προσίδῃ, οὔτε τὸν πέριξ αὐτοῦ πλήρη τέχνης χρυσοῦν καὶ ἀργυροῦν ἐκεῖνον κόσμον οὐδ' ἐξέτεινε τὰς χεῖρας εἰς τὴν τράπεζαν. Ἤδη καὶ οἱ στέφανοι κατέρρεον ὑπὸ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ. Τέλος δὲ καθικέτευσε τὸν τύραννον νὰ ἐπιτρέψῃ αὐτῷ τὴν φυγὴν ἐκεῖθεν, διότι δὲν ἤθελε πλέον νὰ εἶνε εὐδαίμων. Ἐκ τοῦ διηγήματος τούτου καταφαίνεται, ὅτι ἡ σπάθη δὲν εἶχε κύριον τὸν Δαμοκλέα, ἀλλὰ τὸν Διονύσιον, καὶ ὅτι *ἐπὶ τὸν Δαμοκλέα* ἐπεκρέματο. Ὥστε δὲν πρέπει νὰ λέγωμεν *ἡ σπάθη τοῦ Δαμοκλέους, ὡς σπάθη τοῦ Δαμοκλέους, ἀλλὰ ἡ ἐπὶ τὸν Δαμοκλέα σπάθη, ὡς καὶ ἐπὶ τὸν Δαμοκλέα σπάθη* κτλ.

Ἐν ἀριθμῷ 1142 τῆς «Ἀκροπόλεως» σελ. 3, στῆλη 1. Λέγεται ὑπὸ σπουδαίου ῥήτορος ἡ παρίσταται τοὐλάχιστον οὗτος λέγων·

»Οὐδεὶς δύναται *νὰ αἰτιαθῇ κατὰ τοῦ κ. Δηλιγιάννη* ὡς μὴ λαβόντος προχθὲς τὸν λόγον· τὸ *αἰτιῶμαι* σημαῖνον θεωρῶ τινα αἴτιόν τινος, μέμφομαι αὐτῷ διὰ τοῦτο συντάσσεται αἰτιατικῇ οὐχὶ μετ' ἐμπροθέτου προσδιορισμοῦ.... νὰ αἰτιαθῇ τὸν κ. Δηλιγιάννην ἔπρεπε νὰ εἴπῃ ὁ ῥήτωρ οὐχὶ κατὰ τοῦ κ. Δηλιγιάννη.

Προσεχῶς καὶ ἄλλα. Χ.

ΕΡΓΑ ΚΑΙ ΗΜΕΡΑΙ

Ἡ ἐπιψήφισις τοῦ ἀρχικοῦ σχεδίου τῆς ἀπαντήσεως εἰς τὸν βασιλικὸν λόγον διὰ ψήφων 156 κατὰ 10 εἶνε γεγονὸς ἀξιοσημείωτον εἰς τὰ ἑλληνικὰ χρονικά. Ἡ τῶν δύο *κομμάτων*, ἕνεκα τῶν δεινῶν περιστάσεων τῆς πατρίδος, ἐγγυτάτη προσέγγισις εἰμὴ ὅλως ἕνωσις δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς *εἰσαγωγικὸν σημεῖον* (,,) τῆς μελλούσης πολιτικῆς ὀρθοφροσύνης. Ἐκ τῶν λοιπῶν 10, ἐξαιρέσει τοῦ κ. Φιλαρέτου, ἔχοντος, ὡς γνωστόν, *ἀρχάς*, τοῦ κ. Ρ. Χοϊδᾶ ἔχοντος *ἰδέας* καὶ τοῦ κ. Ζυγομαλᾶ μὴ οὐριοδρομήσαντος εἰσέτι, οἱ λοιποὶ 7, ὡς λέγεται, ἀποτελοῦσι κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον τὸν πυρῆνα τῆς νέας πολιτικῆς μερίδος, ἥτις κατὰ τὸ *οἰκονομικόν*, δέον νὰ κληθῇ *Οἰκονομική*, ἐκ μόνου τοῦ ὀνόματος τοῦ κορυφαίου αὐτῆς, καὶ τοι εἰς τὸ ὑποδηλωθὲν πρόγραμμά της ἀμφιβάλλομεν ἂν δύνανται νὰ ὑπάρξωσιν οἰκονομίαι. Ἐν τούτοις φοβούμεθα μήπως ὁ *πυρὴν* οὗτος συντριβῇ, ὥσπερ *κουκούτσιον* μεταξὺ δύο μεγάλων ὀγκολίθων ἐλαιοτριβείου.

Ταυτοχρόνως σχεδὸν μετὰ τῆς ἐναρξεως τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει συνεδριάσεων τῆς *Συνδιασκέψεως*—ἐξ ἧς ἀναμένουσιν ἂν μὴ τὴν τύχην των τοὐλάχιστον τὸν κανονισμὸν τῆς ἐνεργείας των τὰ κρατίδια, ἅτινα λίαν καταλλήλως πρὸς τὰς περιστάσεις ἐκ τοῦ Αἵμου τὴν ἐπωνυμίαν ἔλαβον—ἐνεφανίσθη καὶ ἐπέδωκε πρὸς τὸν Βασιλέα ἡμῶν τὰ διαπιστευτήριά του ὁ «ἐκτακτος ἀπεσταλμένος καὶ πληρεξούσιος ὑπουργὸς τῆς Αὐτοῦ Αὐτοκρατορικῆς Μεγαλειότητος τοῦ Σουλτάνου τῆς Τουρκίας». Ἐν τῇ ἀντιφωνήσει τοῦ Βασιλέως ἡμῶν ἐξεφράσθη ὁ ζωηρὸς πόθος πρὸς σύσφιγξιν τῶν δεσμῶν τῆς φιλίας τῶν δύο καλῶν γειτόνων, πόθος, ὃν πρῶτος ὁ κ. πρεσβευτὴς ἐξέφρασεν ἐκ μέρους τοῦ κυριάρχου Του. Ἀμήν.

Ἔπρεπε λοιπὸν νὰ παρέλθωσι τόσα καὶ τόσα ἔτη ὅπως ἀποφασισθῇ νὰ σταλῇ ἐν Ἑλληνικὸν ἐμπορικὸν Ἀτμόπλοιον ἀπὸ Κερκύρας μέχρις Ἀγίων Σαράντα καὶ Αὐλῶνος καὶ Δυρραχίου καὶ Ἀντιβάρεως!.. ὅπως καταδειχθῇ εἰς τὸν ἀνδρεῖον ἐκεῖνον λαὸν καὶ ἐξ αὐτῆς τῆς γλώσσης τῶν ναυτῶν μας ὅτι εἴμεθα ἀδελφοί;

Ἔπρεπε νὰ ἐπιτρέπωμεν ἐπὶ τοσοῦτον χρόνον εἰς τοὺς ῥαδιουργους, εἰς τοὺς ὑποκριτάς, καὶ τοὺς κερδοσκόπους νὰ διαβάλλωσι, νὰ περιπλέκωσι, νὰ διαιρῶσι τοὺς ἁπλοϊκοὺς ἐκείνους καὶ ἀδαεῖς διπλωματικῶν καὶ *προπαγανδικῶν* δολιοτήτων ἄνδρας, καὶ ἡμεῖς νὰ μὴ παρουσιάζωμεν οὐδὲν σημεῖον ζωῆς;!

Εὐχόμεθα ἡ ἀτμοπλοϊκὴ αὕτη προσέγγισις νὰ εἶνε προάγγελος τῆς ἐν τῷ μέλλοντι ἀδελφικῆς περιπτύξεως.

Δὲν ἦτο δυνατὸν ἡ Κρήτη νὰ μὴ συγκινηθῇ, νὰ μὴ διαμαρτυρηθῇ ἐπὶ τοῖς τεκταινομένοις. Οὕτως, οἱ Κρῆτες πληρεξούσιοι ἐπέδωκαν πρὸς τοὺς προξένους τῶν Δυνάμεων ἔντονον διαμαρτυρίαν, ἐν ᾗ διακηρύττουσιν ὅτι, «ἐπειδὴ ἡ ἕνωσις τῆς Ἀνατολικῆς Ῥωμυλίας καὶ Βουλγαρίας διαταράττει τὴν ἰσορροπίαν τῶν κρατῶν τοῦ Αἵμου, ἂν δὲν ἐπανέλθῃ τὸ πρῶην καθεστώς, οἱ Κρῆτες, ὡς μέλη τοῦ ὅλου Ἑλληνισμοῦ διὰ πάσης θυσίας θὰ ἐπιδιώξωσι τὴν μετὰ τῆς Ἑλλάδος ἕνωσίν των».

*

Καὶ ἐπειδὴ οἱ ὑπὲρ τοῦ μέλλοντος θυσιάζοντες τὸ παρὸν αὐτῶν μεγάθυμοι ἄνδρες ὡς ἱερὸν καθήκον θεωροῦσι τὸ πρὸς τὸ παρελθὸν σέβας, ἰδοὺ προκηρύσσουσιν ἐν τῇ Τουρκοκρατουμένῃ Κρήτῃ πάνδημον μνημόσυνον ἐν τῇ Μονῇ Ἀρκαδίου, τῇ 8 Νοεμβρίου, ἐπετείῳ τῆς ὁλοκαυτώσεως, ἐπιμελείᾳ τοῦ ἐν Ῥεθύμνῃ Φιλεκπαιδευτικοῦ Συλλόγου «Μουσῶν» τελεσθησομένου. Ἤδη ἐξεδόθη τὸ ἐπίσημον πρόγραμμα φέρον τὰς ὑπογραφὰς τῶν ἀξιοτίμων ἐφόρων κ.κ. Ἰ. Μ. Βούλγαρη, Ἰ. Δ. Καλαμινοπούλου, Ἐμμ. Γενεράλη καὶ Χαρ. Ἰ. Φραγάκη.

Οἱ ἀναγνῶσται τῆς *Ἑβδομάδος*, οἵτινες ἐν λεπτομερείᾳ γνωρίζουσι τὰ τοῦ Ἀρκαδίου ἐκ τῆς μοναδικῆς περιγραφῆς τῶν μαχῶν καὶ τῆς ἡρωϊκῆς θυσίας τῆς ἄλλοτε ὑπὸ τοῦ κ. Ν. Γ. Φωτάκη δημοσιευθείσης, θέλουσιν ἐν καιρῷ ἀναγνώσει καὶ τὰ τοῦ ἱεροῦ μνημοσύνου.

Καίτοι αἱ παροῦσαι περιστάσεις ἥκιστα κατάλληλοι θεωροῦνται πρὸς ἀναγραφὴν ἔργων συγκοινωνίας, ἐν τούτοις δὲν δυνάμεθα ν' ἀποσιωπήσωμεν τὴν εὐάρεστον ἐντύπωσιν, ἣν παρήγαγον σπουδαῖαι προτάσεις περὶ καταχρεωτῆς σιδηροδρόμων ἀπ' Ἀθηνῶν εἰς Λαμίαν, ἀπὸ Μόλων εἰς Καλάμας, καὶ ἑτέρου ἀπ' Ἀθηνῶν εἰς Θήβας καὶ Χαλκίδα.

Εἴθε μὴ εἶνε μακρὰν ἡ ἡμέρα ἐκείνη, καθ' ἣν ἡ συρίζουσα ἀτμομηχανή, μὴ ἀποδιώκουσα τὰ ἀπομένοντα στοιχεῖα τῆς ἑλληνικῆς ἰδιοφυΐας, θὰ μεταφέρῃ τὴν πρόοδον καὶ τὴν εὐτυχίαν ἀπ' ἄκρου εἰς ἄκρον τῆς Ἑλλάδος!

Πολὺ ὀρθῶς διεταχθη ὑπὸ τοῦ χαλυβδίνου ἐπὶ τῶν στρατιωτικῶν ὑπουργοῦ ἡ εἰς τὰ εὐζωνικὰ τάγματα κατάταξις τῶν ἐκ Φθιωτιδος, Φωκίδος, Αἰτωλίας, Ἀκαρνανίας, Τρικκάλων καὶ Ἄρτης ὁρμωμένων ὀρεσιβίων ἐπιστράτων καὶ ἐφέδρων. Ἡ χαρὰ ἐφαίνετο, ὡς ἐπιστέλλουσιν ἡμῖν, εἰς τὰς ὄψεις ἀπάντων· «μ' αὐτὰ γεννήθηκα, μ' αὐτὰ θ' ἀποθάνω» ἔλεγεν ὁ εἷς· κ. ὁ πόλεμος δὲν εἶχε ἀπόκρισιν» ἔλεγεν ὁ ἄλλος· παρομοιώσεις δ' ἐμείναν

αἱ ἐκφράσεις τινὸς παραπονουμένου, ὅτι «τὸν ἐφῶναξαν νὰ τὸν ντύσουν καὶ... τὸν ἔγδυσαν.»

Ἡ λέξις *σχέδιον*, εἴπερ τις καὶ ἄλλη εὑρίσκεται κατ' αὐτὰς εἰς ὑπερτίμησιν. *Δὶς ἔχεις σχέδιον*, λέγει ἡ σύμμαχος ἀντιπολίτευσις πρὸς τὴν συμπολίτευσιν. *Ἔχω σχέδιον* ἀφοῦ μὲ ὑποστηρίζῃς σύ, ἡ λέγουσα ὅτι *ἔχεις σχέδιον*, ἀπαντᾷ ἡ συμπολίτευσις. Οὔτε ἡ μὲν οὔτε ἡ δέ, ἡμεῖς ἔχομεν *νέον σχέδιον*, ἀντιβοᾷ ἡ Οἰκονομικὴ *ἑβδομὰς* (τὸ ἔψιλον μικρόν). *Μὲ πῆρε τὸ σχέδιον!* ψιθυρίζει ὁ ὀρφανὸς ἐπίστρατος περὶ τοῦ δικαίου τῆς εἰς τὴν ἐθνοφρουρὰν μεταθέσεως τοῦ ὁποίου ἐκ νέου θὰ συνηγορῶμεν, ἀλλὰ ἡ ὕλη συνεπληρώθη, καὶ . . . *δὲν μᾶς παίρνει τὸ σχέδιο.*

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΑ, ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΑ, ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΑ.

Ἐπέστρεψεν ἐξ Ἐρετρίας καὶ Χαλκίδος ὁ ἔφορος τῶν ἀρχαιοτήτων κ. Γ. Λαμπάκης. Πολλὰ εἶσι τὰ πορίσματα τῆς διμήνου αὐτοῦ περιοδείας, ἅτινα ἀνεκοίνωσεν εἰς τὸ συμβούλιον τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας τῶν Χριστιανικῶν χρόνων, ἧς, ὡς γνωστόν, τυγχάνει Ἔφορος τοῦ Μουσείου καὶ Ἀρχείου.

Ἐν ταῖς ἐν Ἐρετρίᾳ ἐρεύναις αὐτοῦ ἀνευρέθη φυσικοῦ μεγέθους μαρμάρινον ἄγαλμα, πολλαὶ ἐπιτύμβιοι καὶ ἕτεραι ἀρχαῖαι ἐπιγραφαί.

Ἐκτὸς τῶν ἀντικειμένων τούτων, ὧν ἀκριβῆ ἔκθεσιν παρέδωκεν εἰς τὸ Ὑπουργεῖον, μετὰ πολλῆς ἀκριβείας καὶ προσοχῆς ἐξήτασε καὶ τὰ ἀντικείμενα τῶν Χριστιανικῶν χρόνων τῶν μερῶν ἐκείνων. Οὕτως, ἡμίσειαν ὥραν μακρὰν τῆς Χαλκίδος ἀνεῦρεν ἐπὶ βράχου γεγλυμμένην Βυζαντιακὴν ἐπιγραφὴν ἐν ἰάμβοις Θεοφυλάκτου τοῦ πρωτοσπαθαρίου, καθ' ἣν οὗτος «οἰκείοις πόνοις» χερσώσας τὴν μεγάλην ἐκείνην παραλίαν κατέστησεν αὐτὴν βατὴν ὁδόν.

Πρὸς τούτοις ἐξήτασε καὶ ἀκριβῶς περιέγραψε τὸ μεσαιωνικὸν φρούριον καὶ τοὺς «Φραγκικοὺς Πύργους», τοῦ Βασιλικοῦ καὶ τοῦ χωρίου Γυμνοῦ ἐπεσκέφθη ἱκανὰ ἐρημοκκλήσια οἰκοδομηθέντα ὑπὸ τῶν Σταυροφόρων κατακτητῶν τῆς Εὐβοίας, ἀντέγραψε λόγῳ ἀξίας λατινικὰς ἐπιγραφάς, ὧν σπουδαιοτάτη ἡ τοῦ Πέτρου Λιπαμάνου Ἐνετοῦ συμβούλου τῆς Εὐβοίας † 1398· ἀνεῦρεν ἱκανὰ οἰκόσημα καὶ φραγκικὰ σήματα ἀντιτοιχισμένα εἰς διάφορα ἐξωκκλήσια καὶ ἰδιωτικὰς οἰκίας τῶν χωρικῶν, ἐξήτασε καὶ ἀκριβῶς περιέγραψε τὴν διαλελυμένην Μονὴν τοῦ Ἀρμᾶ ἐν ᾗ εὗρε καὶ παλαιὸν ἱερὸν ἀντιμήνσιον καθιερωθὲν ὑπὸ τοῦ πολυπαθοῦς Μητροπολίτου Ἀθηνῶν Βαρθολομαίου.

Ἐσημείωσεν ἱκανὰς παραδόσεις καὶ ἔν τισι χωρίοις ἀνελπίστως ἀνεῦρε χριστιανικὰς σφραγῖδας καὶ σύμβολα τῶν πρώτων εἰρηνικῶν χρόνων τῆς Ἐκκλησίας.

Ἰδίως πλουσία εἶναι ἡ συλλογὴ τῶν Βυζαντινῶν ἀρχιτεκτονικῶν κοσμημάτων, ἅτινα ἀνεῦρεν εἰς ἀρχαιότατα καὶ παμπάλαια ἐρημοκκλήσια. Τὰ πλεῖστα τούτων ἀμέσως ἀνεκοίνωσεν εἰς τὸ συμβούλιον τῆς Χριστιαν. Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας. Τὸ μέγιστον ὅμως ἔργον, ὅπερ ἐν τῇ περιοδείᾳ αὐτοῦ ὁ κ. Λαμπάκης ἔπραξεν, εἶναι ἡ ἀπὸ ἀνεπανορθώτου κινδύνου διάσωσις τῆς ἀρχαίας στέγης τῆς ἐν Χαλκίδι Βασιλικῆς τῆς Ἁγίας Παρασκευῆς. Ἐπὶ τῶν δοκῶν τῆς στέγης ταύτης ὑπάρχουσι πλεῖστα σύμβολα μονογράμματα καὶ ἀπεικονίσεις διαφόρων περιέργων ζῴων ἀφανῶν διὰ γυμνῶν ὀφθαλμῶν· τὴν στέγην ταύτην τοῦ ιγ'. αἰῶνος οἱ ἐπίτροποι εἶχον ἤδη ἀμετακλήτως ἀποφασίσει ὅπως καταστρέψωσιν ἀντικαθιστῶντες ταύτην διὰ θόλου. Πᾶς δέ τις ἐννοεῖ ἐκ τούτου τίς ἡ ἀπελπιστικὴ τῶν τοιούτων πραγμάτων ἐκτίμησις.

Ὁ κ. Λαμπάκης προσκαλέσας ἀμέσως τὰς ἐπιτοπίους ἀρχὰς καὶ τοὺς ἐπιτρόπους τοῦ Ναοῦ κατέδειξεν εἰς αὐτοὺς τίς ἡ τῆς στέγης ταύτης ἀξία καὶ κατέστησεν αὐτοὺς ἐνόχους διὰ πᾶσαν βλάβην μέλλουσαν νὰ συμβῇ εἰς τοιοῦτον σπουδαῖον μεσαιωνικὸν καλλιτεχνικὸν ἀρχαιολόγημα τῆς Ἑνετικῆς ἐκκλησιαστικῆς ἀρχιτεκτονικῆς.

Ἐκ τῶν ἀπαρχῶν τούτων τῶν ἐργασιῶν τοῦ κ. Λαμπάκη καταφαίνεται, πόσον εἶχε δίκαιον ἡ «*Ἑβδομὰς*» ἐκθύμως ὑποστηρίξασα διὰ τῆς εὐθείας ἐπιστημονικῆς ὁδοῦ τὸν διορισμόν του.

Ὁ περιώνυμος Ρενὰν συνέγραψε φιλοσοφικὸν δρᾶμα ὑπὸ τὸν τίτλον *Ὁ ἱερεὺς τῆς Μεμῆ*, ἐν ᾧ πραγματεύεται ὕψιστα κοινωνικὰ ζητήματα. Ἐννοεῖται ὅτι τὸ ἔργον δὲν ἐγράφη πρὸς τὴν ἀπὸ σκηνῆς παράστασιν.

Ὁ Ἀλφόνσος Δωδὲ ἐπεράτωσε τὸ ἐν συνεργασίᾳ μετὰ τοῦ Βελλό, γραφὲν δρᾶμα *Σιπφώ*, ἐξηγμένον, ὡς γνωστόν, ἐκ τοῦ ὁμωνύμου μυθιστορήματος. Ἡ παράστασις τοῦ ἔργου ἄρχεται προσεχῶς ἐν τῷ θεάτρῳ τοῦ *Γυμνασίου* τὸ δὲ πρωτεῦον πρόσωπον τοῦ Ἰωάννου Γκωσσὲν θὰ ὑποδυθῇ ὁ ἡμέτερος Δαμαλᾶς.

Ἐν Κρονστάτῃ ἀνεγερθήσεται κενοτάφιον εἰς τὸν Pastuchoff, ὅστις ἐξηρεύνησε τὴν Novoya Zemlia (νέαν Ζέμβλην) τῷ 1832 καὶ 1834. Ὁ ἐξερευνητὴς παρίσταται ἱστάμενος ἐπὶ ὄγκου ἐπιπλέοντος πάγου περικυκλούμενος ὑπὸ πολικῶν ἄρκτων.

Τῷ 1595 ἐξεδόθη ὑπὸ τοῦ Ἀνδρέου Maunsel ὁ πρῶτος κατάλογος ἐντύπων Ἀγγλικῶν βιβλίων. Ἤδη δὲ ὁ John Lawler ἀνατυπώνει αὐτὸν μετὰ σημειώσεων καὶ σχολίων περὶ ἑκάστου συγγράμματος ἀναφερομένου ἐν τῷ καταλόγῳ τούτῳ.

Ὁ Διευθυντὴς τῆς ἐν Μελίτῃ δημοσίας βιβλιοθήκης κ. Caruana ἀνεῦρεν ἐπὶ τῆς νήσου Goggo Φοινικὴν ἐπιγραφὴν ἐγκεχαραγμένην ἐπὶ λίθου ἀρχαίου τινὸς ναοῦ καλουμένου: ὁ Πύργος τῶν Γιγάντων.

Ἐν τῷ ῥωσσικῷ στρατῷ γίνονται παντοειδεῖς δοκιμαὶ ὅπως προσπορισθῶσιν ἐκ τῆς ἀεροναυτικῆς πλείονα ὠφελήματα τῶν ὅσων μέχρι τοῦδε ἀπήλαυον τὰ στρατόπεδα. Ἐπὶ τοῦ παρόντος γυμνάζονται νὰ λαμβάνωσι φωτογραφήματα ἐκ τοῦ ἀεροστάτου καὶ κατώρθωσαν νὰ φωτογραφῶσι λίαν ἐπιτυχῶς ἐξ ὕψους 500—1000 μέτρων. Πρὸς τούτοις προπαθοῦσιν ὅπως καταρτίσωσι σύστημα ὀπτικῆς τηλεγραφίας δι' οὗ ἐλπίζεται ὅτι τὰ στραταρχεῖα θέλουσιν εἶναι ἄνευ κατασκόπων καὶ κατοπτεύσεων ἐνήμερα τῶν συμβαινόντων εἰς μακρὰς ἀποστάσεις ἐξ αὐτῶν, ἐὰν ἔχωσιν ὑπὲρ αὐτὰ προσδεδεμένον ἀεροστάτον, ἐκ τοῦ ἀκατίου τοῦ ὁποίου οἱ τηλεγραφηταὶ θέλουσι δίδει πᾶσαν πληροφορίαν περὶ τῶν κινήσεων τοῦ ἐχθροῦ.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΕΞΕΔΟΘΗΣΑΝ «Ὑπνωτισμὸς ἢ Ζωϊκὸς μαγνητισμὸς ἐνώπιον τῆς ἐπιστήμης» μετὰ παραρτήματος περὶ μαγείας καὶ πνευματισμοῦ (περ γοήτων, μάντεων, δαιμονολήπτων, αὐτοκινήτων τραπεζῶν, ταραχοποιῶν πνευμάτων, μεσαζόντων θαυματοποιῶν κτλ.), ὑπὸ Ἰωάννου Α. Φουστάνου ἰατροῦ. Τὴν ἀνάγνωσιν τοῦ ἐν λόγῳ περιεργοτάτου συγγράμματος, ὅπερ καταδεικνύει τὴν συγγραφικὴν ἀξίαν τοῦ κ. Φουστάνου συνιστῶμεν τοῖς πᾶσι. Πεποίθαμεν δ' ὅτι καὶ δι' ἄλλων συγγραφῶν ἐν τῷ μέλλοντι ὁ κ. Φουστάνος θέλει καταλάβει τὴν ἐμπρέπουσαν αὐτῷ ἐν τῇ ἐπιστήμῃ θέσιν.

«Μεγάλη Ἑλληνικὴ Γραμματικὴ τῆς Ἀττικῆς πεζογραφικῆς διαλέκτου» ὑπὸ Γ. Δ. Ζηκίδου. Περὶ τοῦ ἀξιολόγου τούτου συγγράμματος θέλομεν γράψῃ προσεχῶς

«Ἑλληνικὴ Ἀνθολογία» (Τόμ. Β'.) ἐκδοθεῖσα ἐν Κωνσταντινουπόλει ὑπὸ Θ. Ἰ. Παπαθεοδώρου. Τὸ ἔργον τοῦτο ἐθεωρήθη ὑφ' ἁπάντων ἄριστον εἰς τὸ εἶδός του.

«Τερψιχόρη ἤτοι συλλογὴ χορικῶν ἀσμάτων πρὸς χρῆσιν τῶν σχολείων» ὑπὸ Ἀντ. Μ. Μάλτου Δ. Φ. (Τεῦχος Β'.) ἐν Ὀδησσῷ. Ἐν τῷ πολυτίμῳ τούτῳ τόμῳ περιέχονται 20 δίφωνα καὶ 37 τρίφωνα ἄσματα, μετὰ 107 ᾠδικῶν ἀσκήσεων καὶ προκαταρκτικῶν γνώσεων.

«Ποιήσεις Δ. Παπαρρηγοπούλου» ἐκδοθεῖσαι ὑπὸ Γ. Καμπάση, βιβλιοπώλου. (ἔκδ. Β'.).

«Σχόλια εἰς τὰς δημηγορίας τοῦ Θουκυδίδου» ὑπὸ Γρ. Ν. Βερναρδάκη. (ἔκδ. Β'.). Ἐκδίδοντος Ν. Τζάκα, βιβλιοπ. λου.

ΑΓΓΕΛΛΟΝΤΑΙ «Γελοιογραφικὸν Ἡμερολόγιον» Κ. Φ. Σκόκου. Θὰ ἀπαρτίζηται ἐκ 200 σελίδων καὶ 40 γελοιογραφιῶν, ὧν αἱ πλεῖσται ἔργα τοῦ γόητος Θ. Ἀννίνου καὶ ἐκ διατριβῶν διαφόρων λογίων.

«Σύστημα Διοικητικοῦ Δικαίου» ὑπὸ Γ. Ἰ. Ἀγγελοπούλου ὑφηγητοῦ τοῦ Διοικητικοῦ Δικαίου ἐν τῷ Ἐθν. Πανεπιστημίῳ. Συνδρομηταὶ ἐγγράφονται καὶ εἰς τὸ γραφεῖόν μας.

«Ἱστορία τῆς Ἑλλάδος μετ' εἰκόνων, ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων μέχρι τῆς Βασιλείας τοῦ Ὄθωνος» ὑπὸ Σπ. Π. Λαμπρου ἐκδίδοντος Κ. Μπέκ. (Τεῦχος Β'.).

ΕΛΛΗΝΙΚΑΙ ΠΑΡΑΔΟΣΕΙΣ

Ο ΑΠΟΛΙΘΩΘΕΙΣ ΠΟΙΜΗΝ

(Μεταλλεῖον τοῦ Ταύρου)

Πρὸς δυσμὰς ταῦ Ταύρου, ὄρους ἐν Μικρᾷ Ἀσίᾳ, διήκοντος μέχρι τῆς Καυκασίου Ῥωσσίας, ῥέει ποταμός τις βαθμηδὸν, διὰ τῆς συμβολῆς διαφόρων ποταμίων ἐπίφοβος καθιστάμενος καὶ ἀποτελῶν τὸ τουρκιστὶ *Κὶζὶλ-Γκεσὶτ* (Τεσσαράκοντα Διαβάσεις) λεγόμενον διὰ τὸ ἑλικοειδὲς τοῦ ῥείθρου. Ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ τούτου εἰς ἓξ ὥρῶν ἀπόστασιν ἀπὸ τοῦ ἑλληνοφώνου *Μεταλλείου τοῦ Ταύρου* ὑπάρχει λεκανοπέδιόν τι μεταξὺ ὀρέων τινῶν, ἀποχωριζόντων τὴν Κιλικίαν ἀπὸ τῆς Καππαδοκίας, ἔνθα εὑρίσκεται θέρμη τις παχυρρόου φήμης καθ' ἅπασαν τὴν Μικρὰν Ἀσίαν, γνωστὴ διὰ τοῦ ἀρμενικοῦ μᾶλλον ὀνόματος *Τσοὺρμοὺκ* ἤτοι κατ' ἐξοχὴν *Θέρμη*, ἔχουσα ἰαματικὰς ἰδιότητας, ἐπιβεβαιωθείσας μὲν διὰ τῆς θεραπείας ποικίλων χρονίων νοσημάτων, ἀποδιδομένας δὲ ὑπὸ τῶν περιοίκων Ἑλλήνων τε καὶ Τούρκων ἕνεκεν ἀμαθείας εἰς ὑπερφυσικὰς δυνάμεις.

Τῷ ἀπὸ τῆς Ταρσοῦ εἰς τὰ ἐνδότερα τῆς Ἐλάσσονος Ἀσίας ἀναβαίνοντα καὶ πρὸς τὴν Νίγδην ἢ τὸ Μεταλλεῖον τοῦ Ταύρου χωροῦντι μακρόθεν προβάλλεται βουνὸς ὑψηλὸς βραχώδης τὴν κορυφὴν ἀνέχων καὶ οἱονεὶ ἀγάλματά τινα παριστάς. Ἅμα δ' ἐγγὺς τῶν ὑπωρειῶν τοῦ βουνοῦ φθὰς βλέπει ὅτι ἡ μακρόθεν ὀπταπόψις καθίσταται εὐκρινεστέρα καὶ διακριβοῦται θεατὴς ὅστις ἄρα, ὁ ἐπισκαμένος τὰ βλέμματα κατὰ τὴν προσοχὴν αὐτοῦ, δὲν ἦτο ὅλως ἀπάθὴλόν τι, ἀλλὰ πολλοῦ τοῦ ἀληθοῦς μετέχον δράμα.

Τῷ ὄντι, νομίζει ὅτι ἀγέλη προβάτων βόσκει ἐπὶ τῶν ἀκρωρειῶν τοῦ βουνοῦ, ἐν ᾧ χρόνῳ ὁ βοσκὸς ἐρείδων τὴν κεφαλὴν ἐπὶ τῆς καλαύροπος ἀναπαύεται ἀπὸ τῶν μόχθων τῆς ἑαυτοῦ ἐργασίας. Δευτέρα ὅμως παρατήρησις τοῦ βουνοῦ ἐξάγει αὐτὸν τῆς ἀπάτης, καὶ βεβαιοῦται ὅτι οὐχὶ ποίμνιον ἐσκορπισμένον, ἀλλὰ λίθοι, παρεμφερεῖς πρὸς πρόβατα, εἰσὶ διεσπαρμένοι ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ βουνοῦ. Τότε ὁ ἀγωγιάτης αὐτοῦ ἂν ἦναι Μικρασιάτης Ἕλλην, δεικνύων τὴν ὑπὸ τὸν βουνὸν θέρμην, διηγεῖται αὐτῷ τὴν ἑξῆς παράδοσιν:

Ὅτε ἡ Ἁγία Ἑλένη, ἡ μήτηρ Κωνσταντίνου τοῦ Μεγάλου, περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ δ' αἰῶνος μετέβαινεν ἀπὸ τῆς Κωνσταντινουπόλεως εἰς Παλαιστίνην ὅπως προσκυνήσῃ τοὺς Ἁγίους Τόπους, ἐν οἷς ἐγεννήθη, ἐδίδαξεν, ἔπαθεν, ἐτάφη καὶ ἀνέστη ὁ Σωτήρ, διήρχετο ἀπὸ τῆς Μικρᾶς Ἀσίας· κατὰ τὴν πορείαν αὐτῆς ἡ μήτηρ τοῦ πρώτου χριστιανοῦ αὐτοκράτορος κατεσκεύαζε διάφορα εὐεργετικὰ ἱδρύματα (Χαϊρέτ), οἷον γεφύρας, ξενῶνας κλπ. Διερχομένη δὲ καὶ διὰ τοῦ ῥηθέντος ποταμοῦ *Κὶζὶλ-Γκεσὶτ* παρὰ τὴν Εὐλίνην Γέφυραν (Ταχτὰ-Κὶοπρού), εἶδε πηγήν, ἐξ ἧς ἀνέβλυζε θερμότατον ὕδωρ, ὅπερ ἤθελε νὰ χρησιμοποιήσῃ εἰς κοινὴν ὠφέλειαν· ὅθεν ἀπεφάσισε νὰ περιλείσῃ τὴν πηγὴν δι' οἰκοδομῆς περιβλέπτου, καὶ πρὸς τοῦτο ἐζήτει παρὰ τῶν περιοίκων ποιμένων γάλα ὅπως δι' αὐτοῦ κατασκευάζῃ τὸν πρὸς τὸ οἰκοδόμημα ἀπαιτούμενον πηλόν. Καὶ πάντες μὲν ἀσμένως προσέφερον τὸ αἰτούμενον, εἷς δὲ μόνος, λίαν κακότροπος ποιμήν, ἠρνεῖτο νὰ δώσῃ καὶ ἀνθ' ἁδρᾶς ἀμοιβῆς τὸ γάλα, οὗτινος ἀναπόδραστον ἀνάγκην εἶχεν ἡ Ἑλένη, καθότι τὸ κτίριον εὑρίσκετο ἤδη περὶ τὸ πέρας αὐτοῦ. Τότε, ἐπιφέρει ἡ παράδοσις, ὀργισθεῖσα ἡ Ἁγία Ἑλένη κατηράσθη τὸν κακὸν ἐκεῖνον ποιμένα, ὅστις, ὡς ἄλλη Νιόβη, ἀπελιθώθη καὶ εἰς βράχον ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ βουνοῦ ἐκείνου μετεβλήθη. Ἔκτοτε δὲ οἱ πρὸς θεραπείαν τὴν πηγὴν ἐκείνην ἐπισκεπτόμενοι δὲν ὀκνοῦσι, καὶ μάλιστα οἱ Τοῦρκοι, νὰ ἀνέρχωνται ἐπὶ τοῦ βουνοῦ ἐκείνου καὶ νὰ διέρχωνται ὡς ὑπὸ θόλον ὑπὸ τὸν ἐπὶ τῆς καλαύροπος αὐτοῦ ἐρειδόμενον ποιμένα καὶ νὰ λαμβάνωσιν ἀπὸ τοῦ ἐδάφους χῶμα χρησιμεῦσον παρ' αὐτοῖς ὡς ἀλεξιτήριον κατὰ πάσης νόσου καὶ πάσης μαλακίας ἐντὸς ἀπωτάτοις ἐκείνοις χωρίοις, εἰς ἃ δυστυχῶς πολύς, πάρα πολὺς ἀκόμη χρόνος θέλει παρέλθει μέχρις οὗ κτέλθῃ ἐκ τῆς ἐξορίας ὁ Ἱπποκράτης καὶ πατήσῃ αὐτόθι Ἀσκληπιάδου πούς.

ΙΩΑΚΕΙΜ ΒΑΛΑΒΑΝΗΣ.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΟΝΟΜΑΣΙΑΣ ΤΟΥ ΠΟΛΥΓΥΡΟΥ

(Μακεδονία)

Ὁ Πολύγυρος, πρωτεύουσα τῆς Χαλκιδικῆς ἐν Μακεδονίᾳ, κυκλοῦται ὑπὸ λόφων (γύρων) πέριξ κειμένων, ἐξ οὗ καὶ τὸ ὄνομα· ἐκαλεῖτο ἐπὶ τῶν Βυζαντινῶν καὶ Δραγοβίτιον· τὸ ὄνομα τοῦτο εὕρηται ἐν χρυσοβούλλῳ τῆς ἐν τῷ Ἄθῳ ἱερᾶς μονῆς τοῦ Φιλοθέου, ἐν ᾧ ὁ Μητροπολίτης Χαλκιδικῆς γράφεται «Κασσάνδρας καὶ Δραγοβιτίου»· φαίνεται ὑπάρξασα πόλις τοιαύτη περὶ τὸν Ἅγιον Νικόλαον, μίαν ὥραν ἀπὸ τοῦ Πολυγύρου, ἐξωκκλήσιον ἐν τῷ ἐλαιῶνι κείμενον· ἀλλ' ὑπὸ τῶν κατοίκων σήμερον καλεῖται Πολύγερος· ἡ δὲ λέξις ἔχει τὴν ἑξῆς ἀρχήν.

Οἱ κάτοικοι τοῦ Ἁγίου Μάμαντος, ἀρχ. Ὀλύνθου, φεύγοντες τὰς ἐπιδρομὰς καὶ τὸ νοσῶδες κλίμα, μετηνάστευσαν τρεῖς ὥρας ὑψηλότερον, ἐν ᾗ θέσει κεῖται ὁ Πολύγερος· κατήρχοντο ὅμως πρὸς καλλιέργειαν τῶν ἀγρῶν των, οἵτινες ἐκτείνονται ἀπὸ τῆς Ὀλύνθου μέχρι τῆς ἀρχαίας Μηκυβέρνης, Μολυβοπύργου.—Ἐρωτώμενοι δὲ ὑπὸ τῶν πρώτων συντρόφων των, τῶν μεινάντων εἰς τὴν πεδινὴν χώραν: Πῶς περνᾶτε κεῖ 'πάνω; πῶς εἶναι ὁ τόπος;

«*Πολὺ γερός*», ἀπήντων· ὅθεν καὶ «Πολύγερος».

Α. Λ.

ΤΟ ΑΜΠΕΛΙ ΤΗΣ ΚΑΤΑΡΑΣ

(Καρδάμυλα Χίου)

Κατὰ τὸ 1815 περίπου, μοὶ διηγεῖτο γέρων ἐκ Καρδαμύλων, μεταβαίνων εἰς Νεραύλακον ἔβλεπεν ἄμπελον ἀκαλλιέργητον πάντοτε καὶ ἀτρύγητον. Ἐπὶ τῶν κλημάτων τῆς ἀμπέλου ὑπῆρχον ὡραιότεραι σταφυλαί, τὰς ὁποίας οὐδεὶς ἐτόλμα νὰ τρυγήσῃ, ἀλλ' ἄλλαι μὲν ἐγίνοντο βορὰ τῶν ζῴων καὶ ἄλλαι ξηραινόμεναι κατέπιπτον. Ἠρώτησά ποτε τὴν μητέρα μου διατί τὸ φαινόμενον τοῦτο; — Αἴ, παιδί μου, εἶπεν ἐκείνη, εἶναι τὸ ἀμπέλι τῆς Κατάρας. Ἐξετάσας κατόπιν ἔμαθον τὰς λεπτομερείας. Καλόγηρός τις τὸ ἐπώνυμον ἐνήχθη εἰς τὰ Τουρκικὰ δικαστήρια ὑπὸ τῆς θυγατρός του ἐγγάμου καὶ τοῦ γαμβροῦ του ζητούντων νὰ καταλάβωσι τὴν εἰρημένην ἄμπελον. Ὅλοι οἱ κάτοικοι τοῦ χωρίου ἐπενέβησαν ὅπως μὴ ἀδικηθῇ ὁ πατὴρ καὶ βαρυγομήσῃ, ἀλλὰ τὰ ἀδυσώπητα τέκνα μετέβησαν ἐπανειλημμένως εἰς τὴν πόλιν τῆς Χίου καὶ κατώρθωσαν διὰ μυρίων μέσων νὰ καταλάβωσι τὴν ἄμπελον ἀφοῦ μάλιστα ἐφυλάκισαν τὸν πατέρα, ὅστις στενοχωρηθεὶς ἐπὶ τέλους εἶπε πρὸς τὴν θυγατέρα του — Πάρε τ' ἀμπέλι, πάρε καὶ τὴν κάταρά μου καὶ νὰ μὴ τὸ χαρῇς. Ἀμφότεροι οἱ σύζυγοι ἀπέθανον ἐντὸς μηνῶν, καθὼς καὶ τὰ δύο τέκνα των, χωρὶς νὰ γευθῶσι τῶν σταφυλῶν τῆς ἀμπέλου. Ἔτη πολλὰ παρῆλθον, ἡ ἄμπελος ἔμενεν ἀκαλλιέργητος καὶ ἀτρύγητος καὶ οἱ διαβάται δὲ διαβαίνοντες πρὸ τῆς «Ἀμπέλου τῆς Κατάρας» ἐσταυροκοποῦντο εὐχόμενοι ὑπὲρ τῆς συγχωρήσεως τῆς ἁμαρτίας τῶν ἀσεβῶν τέκνων. — Ἔφυγε, παιδί μου, μοὶ προσέθηκεν ὁ διηγούμενος τὸ συμβὰν γέρων, τῷ 1822 κατὰ τὴν καταστροφήν, ἐπεσκέφθην τῷ 1830 τὴν πατρίδα, τὸ ἀμπέλι τῆς Κατάρας ἔμενεν ἀτρύγητον, διότι οὐδεὶς ἐπλησίαζεν εἰς αὐτό. Τί ἔγινε κατόπιν, δὲν γνωρίζω.

Ο ΚΟΥΜΠΑΡΟΣ ΤΟΥ ΔΙΑΒΟΛΟΥ

(Καρδάμυλα Χίου)

Ἤκουσα πολλάκις παρὰ γερόντων Καρδαμυλιτῶν τὴν παροιμίαν «Αἴ, νὰ τὸ καμαρώνεις, καὶ καλὰ ὑστερνά, γιατὶ ὁ διάβολος θὰ τὸν 'πάγῃ 'στὰ παλιοπάπουτζα» λεγομένην ἐπὶ πονηρῶν, τῶν ὁποίων αἱ ἐπιχειρήσεις εὐοδοῦνται· ἐξετάσας δ' ἔμαθον τὴν ἱστορίαν αὐτῆς.

— Πρὸ πολλῶν ἐτῶν, μοὶ εἶπεν ὁ διηγηθείς, ἔζη εἰς Καρδάμυλα, πονηρότατός τις ἄνθρωπος, διαρπαγῶν καὶ ἀδικιῶν πλουτήσας καὶ πολλὰ διὰ τῶν κακουργημάτων του κατορθώσας. Περὶ αὐτοῦ ἐλέγετο ὅτι εἶχε κουμπαρᾶν μὲ τὸν διάβολον, ὅστις, ὡς φαίνεται, ἐκτιμήσας τὰ προτερήματά του, μετέβη ποτὲ πρὸς αὐτὸν καὶ προσηνέχθη ὅπως τὸν ὑπηρετῇ καὶ τὸν βοηθῇ εἰς τὰ σχέδιά του. Ὁ πονηρὸς ἐκεῖνος ἄνθρωπος δάκις ἐπεθύμει τι ἐκάλει τὸν κουμπάρον του, ὅστις ἀμέσως ἔσπευδε πρὸς βοήθειάν του. Μετὰ πολλὰς ἐπιτυχίας τῶν σχεδίων του ἐκάλεσέ ποτε τὸν κουμπάρον του, τὸν ὁποῖον παρεκάλεσε νὰ τὸν ὁδηγήσῃ πρὸς εὕρεσιν θησαυροῦ. Ἐκεῖνος προθύμως τῷ ὑπεσχέθη καὶ ἀμφότεροι ἤρξαντο τῆς ὁδοιπορίας. Οἱ δύο κουμπάροι ἔφθασαν εἰς

μέρος, ὅπου ἦτο φρέαρ.—Ἐδῶ μέσα, εἶπεν ὁ διάβολος πρὸς τὸν κουμπάρον του, ὑπάρχει θησαυρὸς μέγας ἐξ ὅλων τῶν πολυτίμων μετάλλων. Θὰ σὲ δέσω διὰ διὰ τοῦ σχοινίου τούτου ὅπως καταβῇς καὶ φορτωνόμενος ἐκ τοῦ θησαυροῦ πλουτήσῃς καὶ σὺ καὶ ἐγώ. Καὶ δέσας τὸν κουμπάρον του τὸν κατεβίβασεν εἰς τὸ φρέαρ.

Ὁ κουμπάρος τοῦ διαβόλου καταβὰς ἠρώτησεν ἐντὸς τοῦ φρέατος, ἀλλ' οὐδὲν ἄλλο εὗρεν ἢ παληοπάπουτσα διαφόρων εἰδῶν. Ἐφώναξε λοιπὸν πρὸς τὸν διάβολον, λέγων ὅτι ἐν τῷ φρέατι ἀντὶ θησαυροῦ πολυτίμου μόνον παληοπάπουτζα ὑπάρχουσιν ἐκεῖ. —Ἔ! κουμπάρε, ἐφώναξεν ἀπὸ τοῦ στόματος τοῦ φρέατος. Βλέπεις ὅλα αὐτὰ τὰ παληοπάπουτσα; Ἦσαν νέα καὶ καινουργῆ, τὰ ὁποῖα ἐπάληωσα τρέχων ἐδῶ καὶ ἐκεῖ ὅπως σὲ φέρω εἰς αὐτὴν τὴν θέσιν. Τώρα εἶσαι καλά. Καὶ εἰπὼν ταῦτα ἀνεχώρησεν ἀφήσας τὸν τὸν ἄθλιον ἁμαρτωλὸν εἰς τὸ φρέαρ ἐκεῖνο ὅθεν δὲν ἐπανῆλθε πλέον.

Ἐν Ἑρμουπόλει Σύρου, τῇ 14 8βρίου 1880.

Α. Κ. Χ.

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΑΝΕΥ ΕΡΩΤΗΣΕΩΝ

Προφητειῶν τὸ ἀνάγνωσμα. — Σοφός τις εἰς ἀστρολογικὰς ἐνασχολούνος μελέτας θέλει δημοσιεύσῃ προσεχῶς βιβλίον περίεργον διὰ τὰς προρρήσεις αὐτοῦ περὶ πρόσωπων, ὧν τὰ πλεῖστα εἶνε γνωστά.

Ὁ πρόεδρος τῆς Γαλλικῆς δημοκρατίας Γρεβὺ ἐγεννήθη τῇ 15 Αὐγούστου 1807 ὑπὸ τὴν 28ην μοῖραν τοῦ Λέοντος. Ἐκ τούτων ἐξάγει ὁ σοφὸς οὗτος ὁ ὅτι Γρεβὺ θ' ἀποθάνῃ τῇ 5 Φεβρουαρίου 1900.

Ὁ Πάπας τῆς Ῥώμης Λέων ΙΓ' θ' ἀποθάνῃ βιαίου θανάτου τῇ 4 Ἰουλίου 1886.

Ἡ βασίλισσα τῆς Ἀγγλίας Βικτωρία θ' ἀποθάνῃ διὰ βιαίου θανάτου ἐκ πυρκαϊᾶς τῇ 10 Σεπτεμβρίου 1889.

Ὁ πρίγκιψ τῆς Οὐαλλίας θ' ἀποθάνῃ φονευθεὶς ἐν ἐπαναστατικῷ κινήματι τῇ 20 Ἰανουαρίου 1891.

Ὁ Αὐτοκράτωρ τῆς Ῥωσίας τῷ 1900.

Ὁ Αὐτοκράτωρ τῆς Γερμανίας ἀπειλεῖται ὑπὸ μυστικῶν καὶ φοβερῶν ἐχθρῶν βοηθουμένων ὑπὸ φοβερῶν διὰ τὸ μῖσος αὐτῶν γυναικῶν. Ὁ θάνατος αὐτοῦ προαγγέλλεται τῇ 10 Ἰουλίου 1890 ἐν ἡλικίᾳ ἑννενήκοντα τριῶν ἐτῶν τριῶν, μηνῶν καὶ δεκαοκτὼ ἡμερῶν.

Ὁ πρίγκιψ Βίσμαρκ, θέλει δολοφονηθῇ, θὰ προηγηθῇ δὲ τεσσαράκοντα καὶ μίαν ἡμέρας τοῦ κυρίου αὐτοῦ εἰς τὸν τάφον, τουτέστι θ' ἀποθάνῃ παρασκευήν, 30 Μαΐου 1890.

Πῶς σᾶς φαίνονται αἱ προρρήσεις τοῦ μετὰ Χριστὸν τούτου προφήτου;

Φωτογραφικὴ ἐκτύπωσις. — Ἂν πιστεύσωμεν εἰς ἀμερικανόν τινα κατασκευαστὴν τυπογραφικῶν πιεστηρίων οὐχὶ μετὰ μικρὸν θὰ ἐκλίπωσιν ὁλοσχερῶς τὰ μηχανικὰ πιεστήρια.

Ν' ἀντικατασταθῶσι διὰ τῆς φωτογραφίας, ἧς ἡ ἐργασία ἔσται καὶ ταχυτέρα καὶ ἧττον δαπανηρά. Ἀρνητικὸν δοκίμιον τῆς σελίδος τῆς ἐφημερίδος θ' ἀποτυπῶται διὰ τοῦ ἠλεκτρικοῦ φωτὸς ἐπὶ τοῦ χάρτου ἀναπτυσσομένου διὰ ταχύτητος τοιαύτης, ὥστε νὰ δύναται νὰ παράγῃ ἑκατὸν ἀντίτυπα εἰς τὸ δευτερόλεπτον τουτέστι 360,000 τὴν ὥραν.

Πρὸ παντὸς ἄλλου ὅμως πρέπει νὰ ἐφευρεθῇ χάρτης λίαν εὐαίσθητος εἰς τὸ ἠλεκτρικὸν φῶς καὶ οἰκονομικός· ἀλλὰ τοῦτο δὲν ἀποτελεῖ ἀνυπέρβλητον δυσχέρειαν.

Ἡ πρόρρησις αὕτη τοῦ ἀμερικανοῦ ἐργοστασιάρχου δὲν εἶνε παντάπασι φαντασιοπληξία. Πρὸ δέκα ἐτῶν οὐδεὶς ἐφαντάζετο ὅτι εἶνε δυνατὸν ν' ἀποτυπωθῇ φωτογραφικὴ εἰκὼν εἰς τὸ $^1/_{500}$ τοῦ δευτερολέπτου· πρὸ πεντήκοντα δ' ἔτι ἐτῶν ὁ τυπογράφος, ὅστις θὰ ἔλεγεν εἰς τὸν συνάδελφον αὐτοῦ ὅτι θὰ ἔλθῃ ἡμέρα, καθ' ἣν θὰ ἐκτυπῶνται 20,000 ἀντίτυπα τὴν ὥραν, θὰ ἐθεωρεῖτο παράφρων. Καὶ ἐν τούτοις ἡ τότε παραφροσύνη σήμερον ἐγένετο λογικωτάτη ἀλήθεια καὶ ἀναντίρρητον γεγονός.

Οἱ κάτοικοι τοῦ πλανήτου Ἄρεως. — Ὅσοι ἐνασχολεῖσθε εἰς τὴν ἀστρονομίαν προσέξατε, διότι σπουδαιοτάτη εἴδησις ἀφικνεῖται ἐξ Ἰταλίας. Ἐρασιτέχνης τις ἀστρονόμος Πεμινιάνης τὸ ὄνομα παρετήρησεν ἐπὶ τοῦ πλανήτου Ἄρεως σημεῖα φωτεινότατα μεταβάλλοντα θέσιν μεθοδικῶς, ὡσεὶ διηύθυνεν αὐτὰ νοήμων χείρ. Συμπεραίνει λοιπὸν ὁ Ἰταλὸς ἀστρονόμος ὅτι ταῦτα εἶνε τηλεγραφικὰ σημεῖα, τὰ ὁποῖα οἱ κάτοικοι τοῦ Ἄρεως κάμνουν πρὸς τὴν Γῆν, τὴν γειτόνισσάν των.

Μέχρι τοῦδε τὰ σημεῖα ταῦτα δὲν ἐνοήθησαν, ἀλλ' οἱ κάτοικοι τοῦ Ἄρεως δὲν ἀποθαρρύνονται καὶ ἐξακολουθοῦσι τὰ φωτεινὰ τηλεγραφικὰ σημεῖά των. Σοφός τις ἀρχαιολόγος, Νιζάρδη, βεβαιοῖ ὅτι θὰ κατορθώσῃ νὰ τὰναγνώσῃ.

Ταῦτα πάντα ἀναφέρονται μὲ σοβαρότητα ἐν τῇ Rivissa scientifica τῆς Νεαπόλεως, ὥστε τὸ πιστεύουν μὲ τὰ σωστά των αὐτὸ τὸ παραμύθι καὶ ἀστρονόμοι καὶ ἀρχαιολόγοι καὶ ἐκδόται περιοδικῶν. Τί νὰ ἔπαθαν ἄρά γε οἱ φίλοιμας Ἰταλοί;

Πῶς ἐσκέπτοντο οἱ πατέρες μας. — Τὰ ἑξῆς ἐπιστέλλει ἡμῖν ἐκ Σύρου ὁ πολύτιμος κ. Α.Κ.Χ. «Τὰ σημερινὰ πολιτικὰ συμβάντα καὶ οἱ ὑπερβολικοί τινων πλουσίων φόβοι μὲ ὑπέμνησαν τὸ ἐξῆς ἀνέκδοτον τοῦ ἀειμνήστου διδασκάλου Βενιαμὶν τοῦ Λεσβίου, οὗ τινος εἶναι γνωστὸς ὁ εὐερέθιστος χαρακτήρ.

— Πῶς θὰ κάμωμεν μὲ τόσους Τούρκους, ἔλεγε πρὸς αὐτὸν ὁ Ὑδραῖος προύχων Β . . . μαθὼν τὴν προετοιμαζομένην τοῦ Ἡμβραὴμ ἐκστρατείαν. —Τοὺς σκοτόνομεν, ἀπήντησεν ἁπλούστατα ἐκεῖνος.

— Ἀμ' ἡ ἁρμάδα, δάσκαλε; — Τὴν καῖμε.— Ἀμ' χρήματα; δάσκαλε.—Καταβάλλομεν — Ποῖοι; διδάσκαλε — Σὺ πρῶτος, γέρω φιλάργυρε, ἀπήντησε μετὰ θυμοῦ ὁ εὐερέθιστος Βενιαμίν».

ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΑΙ ΑΣΚΗΣΕΙΣ

192. *Αἴνιγμα.*

Μ' εὑρίσκεις 'στὴ Γραμματικὴ μ' εὑρίσκεις εἰς τὸ σῶμα
Ὡς κι' εἰς τὸ φύλλον ποὺ κρατεῖς θὰ μ' εὕρῃς ἀκόμα.

193. *Στοιχειόγριφος.*

Τέσσαρες οἱ στρατιῶται κι' εἷς ὁ στρατηγὸς αὐτῶν
Ἀλλ' ἐν τούτοις συγκροτοῦσι Ξενοφώντειον στρατόν.
Ἂν συμβῇ ἀποστασία καὶ ἡ θέσις ἀλλαχθῇ
Καὶ ὁ στρατηγὸς ἐν τέλει ὅλου τοῦ στρατοῦ ταχθῇ,
Φεῦ! ἀπώλεια μεγάλη γίνετ' ὅλου τοῦ στρατοῦ
Κι' ὁ στρατάρχης μένει μόνος ἄνευ τοῦ στρατοῦ αὐτοῦ.

Ν. Α.

194. *Πρόβλημα.*

Ἔχω 45 βώλους καὶ τοὺς χωρίζω εἰς 4 μέρη τοιαῦτα ὥστε ἂν εἰς τὸ πρῶτον προσθέσω 2, ἂν ἀπὸ τοῦ δευτέρου ἀφαιρέσω 2, ἂν τὸ τρίτον πολλαπλασιάσω ἐπὶ 2 καὶ ἂν τὸ τελευταῖον διαιρέσω διὰ 2, θὰ εὑρίσκω πάντοτε τὸν αὐτὸν ἀριθμόν.

Πόσους βώλους ἔχω βάλλει εἰς ἕκαστον μέρος;

195. *Αἴνιγμα δημῶδες.*

Τριγύρω γύρω θάλασσα,
Καὶ μέσ' 'ς τὴ μέση ἀντιά.

196. *Ὑγιεινή.*

Διατί δὲν εἶναι καλὸν ὅταν τρώγῃ τις ν' ἀναγινώσκῃ ἐφημερίδας ἢ βιβλίον;

197. *Ἀπρόοπτον.*

Μονόφθαλμός τις φιλάργυρος ἦτο πολὺ εὐχαριστημένος διὰ τὴν κατάστασίν του. Διατί;

ΤΕΙΡΕΣΙΑΣ.

ΔΩΡΑ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΛΥΤΑΣ

Ὁ πρῶτος λύτης τοῦ 192 λαμβάνει ὡς δῶρον τὸν Χάρτην τῶν Ἀθηνῶν καὶ τοῦ 193, 194, 195 καὶ 196 ἀνὰ ἕνα χάρτην τῆς Ἑλλάδος· ὁ λύτης τοῦ 197 ἐν ἀπρόοπτον— καὶ ὁ λύτης ἀπάντων τὴν «Ἑβδομάδα» ἐπὶ ἓν ἔτος δωρεάν. Εἰς τοὺς ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ δίδοται προθεσμία μιᾶς ἑβδομάδος.

ΛΥΣΕΙΣ

187. Οὐρανός.—188. Ἀμανίτης—Μανιάτης.—189. Δραχμὰς 60.—190. Ἡ ἐλάττωσις τῆς ἀτμοσφαιρικῆς πιέσεως, ἥτις πιέζει ὀλιγώτερον τὴν ἐπιφάνειαν τῶν δηλητηριωδῶν ὑγρῶν διευκολύνει τὰς ἀναθυμιάσεις τούτων· καὶ ἀφ' ἑτέρου, ἡ ὑγρότης τοῦ ἀέρος, κρατεῖ τὰ πτητικὰ στοιχεῖα τὰ ἐκ διαφόρων ἀκαθαρσιῶν ἀναπτυσσόμενα καὶ ἐμποδίζει αὐτὰ ν' ἀνυψωθῶσιν εἰς ὑψηλότερα ἀτμοσφαιρικὰ στρώματα ὡς εἰς τὰς ξηρὰς ἡμέρας. 191. Ὁ Νάξιος.

Λῦται τῶν πλείστων

Οἱ ἐν Ἀθήναις κκ. Ἄμοιρος, Ι. Ν. (Χειμωνικὸς) Νικόλαος Α.

Ἐν Πάτραις οἱ κκ. Α. Κ. καὶ Σ. Ζ.

Σ. τ. Ἑβδομάδος. Ἀπὸ τοῦ σημερινοῦ φύλλου ἡ στήλη τῶν Πνευματικῶν ἀσκήσεων ἀνετέθη εἰς εἰδικὸν συνεργάτην μας, τὸν μυστηριώδη ΤΕΙΡΕΣΙΑΝ, πρὸς ὃν δύνανται οἱ κκ. ἀναγνῶσται τῆς «Ἑβδομάδος» ν' ἀποστέλλωσιν ἰδίας Πνευματικὰς ἀσκήσεις καὶ Λύσεις τῶν ἐν τῷ φύλλῳ καταχωριζομένων, δι' αὐτοῦ δὲ θέλουσι λαμβάνει καὶ τὰ ὡρισμένα δῶρα.

κ. Ἰ. Β. Τέλφυν εἰς Βουδαπέστην. Ἀπάντησις ἐλήφθη, καὶ δημοσιεύθήσεται εἰς τὸ προσεχὲς φύλλον (ἀριθ. 88).

ΤΥΠΟΙΣ ΘΡ. ΠΑΠΑΛΕΞΑΝΔΡΗ ΚΑΙ ΑΔ. ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ